

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . " 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . . " 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . . " 0.09
" " " 1000 " . . . . . " 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f 100, zijn donateurs (trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen I, II en III. — De Indische Verpondingsbelasting. — Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden kunnen en moeten worden. (Aangeboden). II. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Het paardenras in Insulinde. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De tentoonstelling van Ned.-Indische kunstnijverheid, in het manège gebouw van villa Boschoord, Bezuidenhout 18 den Haag te houden, die denkelijk Zaterdag 21 dezer geopend zal kunnen worden, belooft zeer belangrijk te zullen zijn; reeds werden toezeggingen van zeer fraaie inzendingen ontvangen.

Zeker zullen alle leden uit den Haag en omstreken met hunne familieleden en vrienden, alsook vele belangstellenden een kijkje komen nemen, te meer, daar de opbrengst bestemd is tot leniging van den nood der arme Inlanders op midden-Java en Madoera.

Omtrent den allertreurigsten toestand op laatstgenoemd eiland schrijft de correspondent van het Soer. Hbld. o.m.: „Van de onnoemelijke ellende, die in het district Sepoeloe sinds zeven maanden geleden wordt, door den hongersnood, die de bewoners teisterde en door de koorts, die in de uitgetputte lichamen een gemakkelijke prooi vonden, kan men zich geen denkbeeld vormen! Dagelijks worden tientallen lijken tegelijk grafwaarts gedragen . . . . .”

II. Van Boeatan:

De inzending van kunstwerken, door Nederlandsch-Indische vrouwen vervaardigd, voor den kampstrijd te Parijs bestemd, welke mede in de achterzalen van Pulchri tentoongesteld zijn geweest, vormden daar te zamen een bijzonder fraai geheel, dat zeer de aandacht trok.

H. M. de Koningin Moeder, die verleden Dinsdag omstreeks drie kwartier besteedde aan de bezichtiging van al het ingezondene, heeft o.a. het Siloengkan-weefwerk van witte zijde met gouddraad zeer bewonderd.

Uit de Padangsche Bovenlanden ontvingen wij voor onze permanente Tentoonstelling Plaats 9 een nieuwen voorraad, alsook uit Java allerlei batik's en de zoo geliefde amberbollen.

III. Van de afdeling Breda:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

op Donderdag 19en April 1906, des namiddags te 2½ uren, op de bovenzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Grootte Markt, Breda.

Agenda:

- a. Jaarverslag.
- b. Geldelijke Rekening 1905.

- c. Verkiezing van 3 bestuursleden.
- d. Afgevaardigde Alg. Verg.
- e. Rondvraag.

N.B. De geldelijke afrekening bedoeld sub b, ligt ter inzage bij den Penningmeester J. C. VAN REIJN, Bredasche Steenweg, A, 377A, gedurende 8 dagen voor de vergadering.

HET BESTUUR

De Indische verpondingsbelasting.

Men vestigt onze aandacht op een artikel, voorkomende in het Alg. Hbl. van den 8en Maart h., waarin onder bovenstaand opschrift een boekje wordt opgedaan over de fiscaliteit in Indië ten opzichte van de hier bedoelde belasting.

Het Handelsblad herinnert er aan, dat 't een jaar of vier geleden met klem aangedrongen heeft op eene afdoende herziening dezer grondbelasting, daar zij door de buitengewone fiscaliteit, waarmede zij geheven wordt, eene bij uitstek onbillijke belasting geworden is, en redenen te over gaf tot alleszins rechtmatige ontevredenheid. Het drong bovenal aan op de instelling van gewestelijke commissiën, in de plaats van de bestaande algemeene verpondings-commissie. Allereerst was hier, meende het blad, decentralisatie noodig.

Een uitvoerig request, opgenomen in het Soer. Hbl. van 14 Dec. jl., gevolgd door artikelen in hetzelfde blad van 8 en 9 Januari d.a.v., waarin over de algemeene verpondings-commissie den staf gebroken wordt, doet het Hbl. op deze zaak terugkomen. Het schrijft dan:

„Deze (de algemeene verpondings-commissie) schat niet, maar brandschat; zij volgt de voorschriften op voor zoover dat met haar op de spits gedreven fiscaal begrip in overeenstemming is, en laat de toch reeds noodlijdende erfpachtsperceelen eenige malen meer belasting betalen dan billijk kan worden genoemd. Zooals bekend bedraagt de belasting $\frac{3}{4}$ percent van de verpondingswaarde.

„Volgens de voorschriften van 1904 wordt deze, bij gebreke van andere aanwijzingen in den regel, aldus berekend: voor erfpachtsperceelen neemt men de gemiddelde zuivere opbrengst der laatste vijf jaren, en vermenigvuldigt die met zeven.

„De zuivere opbrengst is het verschil tusschen de bruto-ontvangsten en de noodzakelijke kosten.

„De bruto-ontvangsten bestaan uit de opbrengst der geogste producten en 10 pct. der waarde van de op het erfpachtsperceel staande gebouwen. Zij worden verminderd met de noodzakelijke kosten van verkrijging, bereiding en levering van het product (waaronder te begrijpen de kosten van onderhoud der plantsoenen en die van beheer).

„Bij hare schattingen moet de commissie letten op den stand der plantsoenen en alle omstandigheden, die naar haar oordeel verder in aanmerking moeten komen. In bijzondere gevallen kan zij een lageren vermenigvuldiger dan zeven toepassen.

„Men ziet — dit alles klinkt goed genoeg. Maar nu de toepassing!”

Men ziet, dat het Hbl. hierbij uitsluitend het oog heeft op de toepassing ten aanzien van de erfpachtsperceelen, en de voorbeelden, die het aanhaalt, zijn

er wel naar, om — het blad neemt ze zelf als van hieruit niet te controleeren onder voorbehoud voor waar aan — het tegendeel op te merken van een juiste beoordeeling van den toestand, die ook bij de inning van belastingen behoort voor te zitten.

Eene onderneming, die in 1902 verlaten werd, na verzoek om vermindering in den aanslag, waarop geen antwoord werd bekomen, en in 1904 meer dan dubbel zoo hoog werd getaxeerd dan te voren, en eene andere eveneens door verlaten waardeloos geworden onderneming, waarvan de verpondingswaarde op 467.600 gld. zou zijn vastgesteld, moeten den indruk vestigen, dat hier op ergerlijke wijze met den zoogenaamden franschen slag wordt omgesprongen.

Wij gevoelen dan ook zeer veel voor het pleit van het Hbl. voor eene betere regeling en onderschrijven gaarne de wenschelijkheid, dat er gewestelijke commissiën komen, die plaatselijk bekend zijn en plaatselijke toestanden kunnen beoordeelen.

Hiertegen blijken evenwel bezwaren te bestaan. Wij lezen toch in de M. v. T. op de Indische begrooting voor 1905:

„De op blz. 27 van het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Indische begrooting voor 1902 besproken wenschelijkheid om meer dan één verpondings-commissie te benoemen en den aanslag jaarlijks te herzien, heeft een punt van ernstige overweging uitgemaakt, doch van beide maatregelen is de invoering op praktische bezwaren afgestuit.”

Moge de Indische regeering er toe besluiten om de zaak nogmaals in ernstige overweging te nemen en deze dan tot betere resultaten leiden — ook in haar eigen belang.

Het Europeesche landbouwbedrijf in de onontgonnen woeste gronden van den Indischen archipel heeft alleszins aanspraak op de belangstelling van bestuur en volksvertegenwoordiging, welke belangstelling hooge fiscaliteit uitsluit, terwijl de wisselvalligheden, waaraan dat bedrijf is blootgesteld, marktschommelingen voor het product, ziekten in aanplant of misoogsten, eene vaststelling gebaseerd op vroegere winsten over een vijfjarig tijdvak tot een ondin^g maken.

Zeer zeker, de onderneming, ook door het Hbl. aangehaald, die van 1900 tot 1904 op een winst van 196.572 gld. een bedrag van ruim 69000 gld. aan verponding en canon betaalde, d.i. ongeveer 35 pct. van de winst, had wellicht in het voorafgaand vijfjarig tijdvak in verhouding veel minder betaald, maar in de moeilijke tijden komt de fiscus juist met de zwaarste eischen voor den dag. Daar is bezwaarlijk aan te veranderen — in principe. Ook in patria zal de handelman, wiens zaken dit jaar bloeien, maar in 1907 kelderen, in dat zijn ongeluksjaar voor de winsten nu gemaakt door den fiscus worden aangesproken. Maar het principe kan in zijn fatale gevolgen worden beperkt door een limite te stellen aan den tijd, waarin het tot zijn recht komt.

Den wensch van het Alg. Hbl. dat de gewestelijke commissiën zouden komen in de plaats der algemeene verpondings-commissie te Batavia kunnen wij niet deelen, tenzij bij de in te voeren gewestelijke decentralisatie dat middel tot een gewestelijk werd gemaakt, de opbrengst dus een lokaal belang uitmaken zou, waaraan evenzeer aandacht zal worden

geschonken als aan het belang van de contribuabelen.

Wij geven toe, dat het A l g. H b l., het opnemende voor eene bepaalde klasse van contribuabelen, de erfpachters, door de feiten, die het aanvoert, gerechtigd schijnt te spreken van inheligheid en op de spits gedreven fiscaliteit. Haar afkeurend oordeel was echter een van generalen aard, en hiertegen dient o. i. te worden opgekomen.

Gaan wij na over welke uitgestrektheden de verpondingsbelasting wordt geheven, dan zien we dat b. v. in 1905 ruim 2 miljoen gld. aan verponding werd betaald voor een belastbaar oppervlak van 2.000.000 bouws, d. i. 1 gld. per bouw. Wij betwijfelen ten zeerste dat dit cijfer een beeld zou geven van eene op de spits gedreven fiscaliteit. Integendeel.

Wij gelooven daarom dan ook dat en het belang van de contribuabelen en dat van den Staat eischen, dat met de bestaande regeling worde gebroken.

En zoolang de gewestelijke decentralisatie nog niet haar beslag heeft gekregen, of indien het middel der verponding niet onder de lokale middelen wordt gerangschikt ook daarna, zouden wij in verband met de voorgenomen verdeling van Java in 3 gouvernementen voorstaan: gewestelijke commissiën, den aanslag voor één jaar vaststellende, waarvan beroep bij eene commissie ter hoofdplaats van het betrokken gouvernement, en ten slotte in hoogste ressort bij de centrale commissie te Batavia, en deze zou dan den aanslag voor het geheel samenstellen, amendeerend waar noodig, belanghebbenden gehoord. In de verschillende commissiën zouden belanghebbenden tevens moeten zijn vertegenwoordigd.

Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden kunnen en moeten worden.

(Aangeboden.)

II.

Hebben wij in ons vorig artikel van verleden week beschreven hoe wij ons het in te stellen Hoofd-ressort dachten, thans is aan de beurt:

B. Het Ressort.

Als regel zou kunnen worden aangenomen, dat dit omvat ééne drukke bestuursafdeeling, en aan het hoofd er van kome te staan een Europeesch geneeskundig ambtenaar, tevens chef van het *Etablissement*. Zulk een etablissement zou dan groot of klein zijn en al of niet een afdeeling voor Europeanen hebben, naar gelang van den omvang en de samenstelling der bevolking. Aan het hoofd van een klein etablissement zou een bekwaam doctor-djawa kunnen worden geplaatst. De thans bestaande ziekestichtingen en stadsverbanden zouden tot etablissementen moeten ver-

groeien; hoewel trekken van overeenkomst hebbend met de hiervoren omschreven Hoofd-Etablissementen, verschillen deze daarvan doordat zij veel kleiner zijn, geen kweek- of opleidings-school, noch cursus van welken aard ook, nooit medicamenten in voorraad, boven de behoefte van het eigen ressort, en geen onderzoekings-laboratorium van levensmiddelen, noch instituut-Pasteur of pare vaccinogène dan wel een voorraad van vaccinestof behoeven te hebben.

1. Materiaal en gebouwen:

a. kliniek voor Inlanders, waar noodig ook voor Europeanen.

b. polikliniek voor Inlanders en Europeanen.

c. apotheek, utensiliën, instrumenten.

Toelichting:

ad. b. de polikliniek worde in het gebouw der kliniek gehouden, welke hoewel eenvoudig toch vriendelijk en helder en zoo groot mogelijk zou moeten zijn, teneinde geene patienten te hoeven of te wijzen uit gebrek aan plaatsruimte. Men neme in dit opzicht een voorbeeld o. a. aan het ziekenhuis te Modjowarno. Voor de toelating, al of niet kosteloos, het tarief van betaling enz. gelde hetzelfde als ten aanzien van het Hoofd-etablissement.

2. Personeel en werkring:

Behalve het hoofd, zou minstens één inlandsch geneeskundig ambtenaar er aan verbonden moeten zijn, ook eene gediplomeerde inlandsche vroedvrouw, en verder de noodige helpers en helpsters naar gelang der omstandigheden.

Hunne functies en verplichtingen zouden kunnen omvatten:

a. het tegenwoordige arbeidsveld van den civielen geneesheer, zooals:

het opmaken van visa reperta,

toezicht op de vaccinatie,

houden van polikliniek,

leiding van ziekestichtingen, stadsverbanden,

behandeling van zieke gevangenen, gewonden,

inspectie van de prostituées;

geven van voorlichting en adviezen aan de

hoofden van plaatselijk en gewestelijk bestuur, o. m.

betreffende maatregelen ingeval van epidemiën.

Verder als nieuwe functies:

b. sanitaire opvoeding, voorlichting en preventieve instructie der inlandsche bevolking;

c. onderzoek van levensmiddelen, zoowel eet-

waren als dranken;

d. gezondheidspolitie, met inbegrip van ge-

bouwen;

e. schoolarts.

Toelichting:

ad a. In de wijze van uitoefening, zooals die thans geschiedt, zou geene verandering behoeven

te komen, behalve wat betreft de *vaccinatie*. Op dit gebied moet met forsche hand gereorganiseerd en met het tegenwoordige systeem van zelfstandige vaccinateurs en hulpvaccinateurs geheel gebroken worden. De toekomstige vaccinateur is de inlandsche helper; het ware gewenscht, als regel, er twee aan te stellen voor elk etablissement. Zij zouden ook kunnen worden belast met de zorg voor de instrumenten, altijd onder toezicht en verantwoordelijkheid van den betrokken geneeskundigen ambtenaar. Minstens ééns per maand kome deze laatste *persoonlijk* in de plaats, waar inenting geschiedt en ééns in de twee maanden b. v. wone hij in de plaats zijner inwoning de geheele vaccinatie van het begin tot het einde bij: dat zouden dus per jaar minstens $22 + 6 = 18$ keeren zijn, dat een geneeskundige bij de inenting tegenwoordig is van de $52 \times 3 = 156$ keeren, dat ze 's jaars plaats heeft. Dan zou de vaccine zeker beter dan thans aan haar doel beantwoorden, niet alleen als gevolg van de scherpe vakkundige controle, maar ook omdat zulk een helper veel betere hygiënische begrippen, veel meer idee van protylytaxe en infectie heeft het vaccineeren zou veel beter en zorgvuldiger geschieden met behoorlijk onderhouden en schoongemaakte instrumenten; onverschilligheid, haastigheid, slordigheid, waardoor thans vaak hevige koorts en andere dodelijke ziekten ontstaan, zouden tot veel geringere afmetingen worden teruggevoerd.

Een tweede zaak, welke verbeterd diende te worden, is: de veel te lange tijds-duur, die het vaccineeren nog altijd vordert, o. m. veroorzaakt door het feit, dat de vaccinateurs (*montri tjajar*) plegen te beginnen met het eigenhandig opschrijven der vaccine- en revaccine-plichtigen. Niet alleen vordert dit véél tijd, maar ook wordt het gevaar voor infectie door inkt en pennenhouders verhoogd, en moet het talrijke publiek, meereendeels vrouwen en moeders met kinderen, daarop te lang wachten, terwijl door te geringe bemoeienis van het inlandsche bestuur een te groot aantal individuen niet gevaccineerd wordt. Dit zou met één slag kunnen verbeteren, indien de inlandsche ambtenaren, de dessabesturen en ook de controleerende Europeanen verplicht werden om minstens ééne keer per kwartaal eene vaccine van het begin tot het einde bij te wonen; terwijl voor ééne of meer dessa's door een oppasser, dessahoofd, of dessaschrijver werd medegebracht de opgave van de vaccine- en revaccine-plichtigen voor een bepaalden dag volgens een voorgeschreven schema genoteerd en voor juist gewaarmerkt door het betrokken onder-districts- of districts-hoofd. Op deze wijze zou het aantal ontdrukingen veel geringer worden,

FEUILLETON.

In de binnenlanden van Sumatra.

DOOR

E. Baron BINDER-KRIEGLSTEIN.

Uit de *Kreuzzeitung* vertaald door L. J. v. d. B. v. R.

II.

De natuur was werkelijk prachtig. De weg, dien wij volgden, was een smal voetpad, dat twintig kilometer achtereen over heuvels liep, terwijl aan onze voeten reusachtige boomen stonden. Wij richtten ons naar het Noorden, langs den vulkaan om, en ontdekten al spoedig een tweeden vulkanischen kegel, dien men van uit het Atjehdal niet kan zien, omdat hij achter den Goudberg ligt. Eindelijk hadden wij, na vier uren gemarcheerd te hebben, de scheidingsdijk bereikt, en voelden nu eensklaps een heerlijk verfrisschend briesje, waaruit wij opmaakten, dat de zee niet ver meer verwijderd was; wij zouden deze eebter niet te zien krijgen, daar het voetpad, dat wij volgden, aan beide zijden ingesloten was tusschen hooge muren van alang-alanggras.

Eindelijk kwamen wij aan een beekje, waar wij even uitrustten, en een klein eind verder aan een bivak, waarvan de naam mij ontschoot. Deze legerplaats wordt ten deele gebruikt als herstellingsoord voor zieke soldaten en is overigens ingericht voor de ingenieurs, die de lijn moeten leggen. In 't geheel ligt er ongeveer een vijftig man, die tevens moeten beletten, dat de ontelbare benden, die hier in Pedir rondlofen, Groot-Atjeh binnentrekken.

Deze bivaks zijn bijzonder primitief van alang-alang en bamboe opgetrokken, tafels, banken en kasten van gespleten bamboe vervaardigd. Zulk een bivak kost de regering geen cent en is zonder twijfel in den hoogsten graad ongezond, omdat er geen voldoende ventilatie kan zijn, zoodat slijk, stof en alle ziektekiemen zich daarin kunnen vastzetten; omdat het er overdag stikheet en donker is, omdat het dik doorregent en het water er niet verdampen kan — maar zij kosten niets en zijn dan ook slechts voor tijdelijk gebruik ingericht, zooals

trouwens alles in Atjeh slechts voor den duur van enkele jaren schijnt vervaardigd te zijn.

Wij vinden hier een civiel ingenieur, een halfbloed, die zeer blijde is, dat hij bezoek krijgt. Benijdenswaardig is zijn werk niet. Nauwelijks vier weken geleden, werd hij eensklaps overvallen door een rhinoceros, die hem toebulde en zich daarop in beweging zette om hem aan te grijpen. Daar de ingenieur en zijn assistent geen wapens bij zich hadden, kozen zij in aller ijel het hazenpad en vonden, toen zij terugkwamen om het beest te doden, de tafels en banken omvergeworpen en vernield, maar de rhinoceros zelf had zich, na deze heldendaad, zeker vol blijdschap over zijn overwinning, verwijderd.

Ik zeide zooveel, dat de beide heeren geen wapens bij zich hadden. Dat hebben ze in deze streken nooit, omdat de Atjehers den oorlog op zulk een voorbeeldig nobele wijze voeren, dat zij nimmer een ongewapenden Europeanen zullen aanvallen.

Wanneer een officier of een ambtenaar op een tocht geen bedekking kan krijgen — of slechts een onvoldoende — dan geeft hij er den voorkeur aan ongewapend te gaan, (d. w. z. alleen met een onzichtbaar zakpistool) en wanneer hij dan gewapende inboorlingen ontmoet, zullen zij hem wel niet met eerepoorten en muziek begroeten, maar toch ongemerkt laten passeeren. Soldaten, die met verlof of naar een herstellingsoord moeten gaan, begeven zich op weg met een stok en een bundeltje kleeren, en ofschoon zij in volle uniform zijn, zou een Atjeher, indien hij een hunner eenig leed toevoegde, door zijn stamgenooten als een misdadiger of een moordenaar worden beschouwd.

En dit volk, dat nooit eenige wreedheid heeft gepleegd, dat nooit het eens gegeven woord heeft gebroken, nooit bronnen of pijlen heeft vergiftigd, dit dappere, eerlijke volk, wordt uitgewischt, zonder dat men gelijkwaardige plaatsvervangers voor hen heeft, en er alle gevaar bestaat, dat de ontslagen Chineesche arbeiders het land in bezit zullen nemen! —

En daarenboven moet men steeds bedenken, dat het geen Noord-Amerikaansche, luie Indianen zonder godsdienst of beschaving zijn, maar een islamitisch hoogst beschaafd, werkzaam volk, welks uitroeiing alleen reeds daarom een dwaasheid zou wezen, omdat een blank ras in dit klimaat op den duur niet zou kunnen tieren! —

Maar noch mijne woorden, noch die van zooveel anderen kunnen hierin verandering brengen. Het noodlot neemt

zijn loop, en het weinige, het bedroefd weinige, dat nu nog van het bebouwde Atjeh over is, zal over twintig jaren evengoed een verlaten wildernis zijn, als de omstreken van Seulimeum thans reeds, alleen met dit onderscheid: dat men daar een smalle spoorlijn zal aantreffen, waar olifanten zich aan de telefoonpalen zullen wrijven, zooals zij het nu ook reeds doen. Ik heb op dezen tocht gezien, welke nuttige, grappige dieren de brave olifanten zijn. Zij toonen duidelijk, dat zij veel logische kritiek bezitten, en begrepen, dat daar, waar men de dorpen heeft uitgerooid, de telefoonpalen ook geen recht van bestaan meer hebben; op grond van dit diepzinnig argument, hebben zij eerst de houten palen omvergeworpen, en toen er daarop rails als palen werden geplaatst hebben zij ook aan deze hun kracht beproefd, en ze tot arabesken verbrijzeld op een wijze, die ieder modern kunstenaar in verrukking zou brengen.

Ja, men vertelt zelfs in allen ernst, dat zij eens een draad van twee kilometer lengte tot een stevigen harden bal hadden saamgerold. Op mijn opmerking, dat zij dit produkt van hun onvermoeide werkzaamheid zeker als voetbal hadden gebezigd, en er verder niets kwaads bij hadden gedacht, bewaarden alle leden van het gezelschap zulk een doodsche stilzwijgen, dat ik tot de overtuiging kwam, dat men deze niet ernstig opnam. De omvergeworpen palen heb ik echter met eigen oogen gezien, dit is dus onbetwistbaar waar; den voetbal kan ik niet legitimeeren, maar geef dien bona fide door.

Wij gebruikten een landelijken maaltijd met den ingenieur, waarbij ik te weten kwam, dat er voor 't oogenblik zooveel water in de bergen was, dat de olifanten nog niet in de vlakten kome en pas na verloop van zes weken naar het Westen zullen trekken. Men zag hier nu nog geen enkelen olifant en wij ontdekten dan ook nog nergens mest van hen. Toen ik vroeg, welken weg ik nemen moest om de grenzen van Groot-Atjeh te bereiken, ging de ingenieur met mij naar buiten, wees op de rij heuvels, die zich oostwaarts van onzen pas verhieven, en zeide:

„Niemand onzer weet, hoe het er achter deze heuvels uitziet. Er is nog nooit een European geweest, omdat daar noch hut, noch water is, alleen kort gras, en het zou de vraag zijn, of u, wanneer u de heuvels opklautert, nog weer naar hier zult kunnen terugkeeren. Het beste zal zijn, dat u in 't Atjehdal oostwaarts afslaat.”

Ik zou zeker dien raad hebben opgevolgd, indien de brave

dan thans het geval is. Strafbarestelling bij verzuim zou zeer wenschelijk zijn, vooral tegenover de bevolking van de groote plaatsen en de vreemde Oosterlingen. Want eenmaal het standpunt van de noodzakelijkheid en het groote preventieve effect der vaccine aannemende, moet ze ook stipt worden doorgevoerd, daar door gedeeltelijke tenuitvoerlegging het uitbreken der epidemien slechts zou inkrimpen, niet gewerd worden. Is de gang van zaken, met grootere medewerking en belangstelling van het B. B., zóó geregeld, dan zal ook de opkomst van de bevolking veel grooter zijn; en kan dit voor haar tevens in menig ander opzicht van groot nut zijn, zooals uit het navolgende moge blijken:

ad b. Als de geneeskundige ambtenaar zelf bij de vaccinatie aanwezig is, zich er direct mee bemoeit door b.v. den helper op eventuele verkeerdheden te wijzen en de bewerking dan goed voor te doen ook door zich op de hoogte te stellen van plaats gehad hebbende ziekte- en sterfgevallen naar aanleiding van de jongste vaccinaties in denzelfden of naburigen kring, dan zou hij toch tevens, waar mogelijk, op de vaccineeringsplaats zelve o. m. prostitute-onderzoek en polikliniek kunnen houden; bij zware gevallen van poliklinische patiënten dezen aanzeggen om naar het etablissement in de stad te gaan, teneinde daar geheel naar de regelen der kunst te worden behandeld of geopereerd, alsook genees- en verbandmiddelen aan minvermogene Inlanders verstrekken.

Er zou kunnen worden geïnformeerd naar den algemeenen gezondheidstoestand, naar verdachte ziekteverschijnselen omtrent epidemische ziekten en zoonoodig daartegen speciale gedragsvoorschriften worden gegeven of in herinnering gebracht; bijzondere massa-geneesmiddelen, zooals b.v. chinine en castor-olie, gratis of tegen lagen eenheidsprijs worden verstrekt.

Voorts zou ook rechtstreeks tot de bij die gelegenheid verzamelde bevolking gesproken kunnen worden over en gewaarschuwd tegen kwakzalvers, oplichters, z.g. toovenaars, verkeerde practijken van doekoens, dom en noodlottig bijgeloof, verkeerde traditioneele verrichtingen bij de besnijdenis, het gebruik van roestige, stompe of vuile instrumenten, beslist slechte of minwaardige geneesmiddelen, die door Inlanders en anderen verkocht worden, en het onnutte gelduitgeven als gevolg daarvan.

Niet genoeg kan er worden gewezen op de allerfataalste en bedroevende vormen van hulpbetoon bij inlandische kraamvrouwen, waaromtrent reeds zooveel treurigs in de Nederlandsche dagbladen en tijdschriften is gepubliceerd. Daar tegenover stelle men de waarheid, de beproefde

man niet gezegd had, dat daar nog nooit een Europeaan was geweest. Dit echter was voor mij voldoende om alle andere bedenkingen het zwijgen op te leggen. De regent had zich reeds door een afkoeling in de temperatuur aangemeld, zoodat ik kon verwachten althans geen gebrek aan water te zullen hebben. Daarop riep ik sergeant Schahohins en vroeg hem: of wij heden nog vier uur verder zouden kunnen marcheeren? Zoo ver schatte ik, volgens de kaart, den afstand, die ons van den bergkegel scheidde. En de sergeant antwoordde, zooals ik wel verwacht had: „zeker“.

Zoodoende gingen wij 's middags om drie uur weder op stap, ofschoon wij al zeven uur marcheeren achter ons hadden.

(De Javaarsche en Amboneesche marechausees kunnen deze vermoeiende marschen wel trotseeren, maar ik, die nog niet voldoende aan het klimaat gewoon was, kreeg twee dagen, nadat wij te Kota Radja waren teruggekeerd, typhus en moest naar het militair hospitaal vervoerd worden, waar ik tien dagen lang met den dood worstelde.)

In de vaste overtuiging, dat in de tropen, en bovenal bij groote vermoeienissen, alle alcohol vergif moet wezen, had ik, geheel in tegenstelling met mijn vroegere gewoonte, besloten geen droppel sterken drank mede te nemen. Zeker zou ik anders deze reusachtige marschen niet hebben kunnen volhouden; ik gevoelde mij nu met iederen dag sterker en gezonder, maar ik overschatte mijn krachten, waarop een heftige reactie moest volgen.

Zoo gingen wij dus den tocht aan, in het vooruitzicht gedurende acht lange dagen alle verbinding met de buitenwereld d. w. z. de Europeesche, te verliezen. Ik had een groote en een kleine tent, proviand voor tien dagen en de marechausees voor acht. Wij hadden op alle eventualiteiten gerekend, en wanneer de regen ons geen parten speelde, waren wij zeker van een interessante expeditie.

Wij begonnen met een pad te zoeken, dat naar boven voerde. Zooals ik reeds zeide was het drie uur, toen wij op weg gingen en eerst een afgrond vol steenpuin passeeren moesten. Geen enkel spoor, zelfs niet dat van olifanten, wees ons den weg aan; wij moesten er ons dus met messen een banen door de wildernissen van lianen en hoog alang-alang gras, totdat wij na verloop van een uur op een smallen bergrug kwamen, waar wij een olifanten-pad vonden. Eindelijk, na nog een kwartier loopen, bereikten wij een tamelijk uitgestrekt plateau, waar wij een stok ont-

behandelingswijzen en geneesmethoden der Europeesche wetenschappen, de daaruit voortvloeiende eischen en gedragingen ter voorkoming of bestrijding van verschillende ziekten, voorzover die binnen het bevattingsvermogen der bevolking vallen.

Men wijze er haar op, dat er in de stad altijd eene vroedvrouw disponibel is, die op aanvraag overkomen kan.

Men bepleite de noodzakelijkheid van versche lucht en zonlicht in de huizen, van zindelijkheid ook wat betreft huisraad, keukengereedschap, matten en gordijnen, en toone de woningen der Europeanen als voorbeeld. Men onderichte haar niet alleen omtrent het misbruik van alcohol en opium, omtrent besmetting voortkomende ook uit goten, erven en poelen; bepleite zorgvuldige opberging en later nuttig gebruik van dierlijke meststoffen door deze in diepe, zoo mogelijk gemetselde kuilen te bewaren, en op zijn tijd voor veld en erf te gebruiken.

Verder worde de bevolking gewezen op vervalsching van de voornaamste levensmiddelen, o. a. van rijst door ondermenging met kalk, van trassi door dedek, ook van meel en alcoholische dranken. Want, waar eenmaal het bedroevend feit bestaat, dat het gebruik van alcoholische dranken onder de Inlandsche bevolking toeneemt daar rust ook op het Landsbestuur de plicht afwerende maatregelen te nemen tegen het feit, dat er veel positief vervalschte dranken, zooals whiskey, brandy en roode wijn in flesschen van f 0.20—f 0.80 aan den Inlander worden verkocht. Zoo moet ook worden tegen gegaan de verkoop van bedorven of besmet vleesch en visch. De bevolking zou telkens en telkens weer dit alles onder het oog moeten worden gebracht, haar duidelijk makende wat de hoofdkenmerken van goede, zuivere levensmiddelen zijn, terwijl zij er ook aan zou kunnen worden gewend, om alle gevallen van vervalsching van waren in pasars, toko's, warongs, bij de verkoopers in stad en land ter kennis van politie en bestuur te brengen, met overlegging van het corpus delicti, onder getuigen.

(Wordt vervolgd.)

Brengt een bezoek aan

„BOEATAN“

Plaats 9. DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling van Ned.-Indische Kunstnijverheid en huisvuil. Vrij entree.

Theesalon open van 3—6, ook op den 2den Paaschdag.

dekten met een witten doek ten teeken, dat op die plaats een Atjeher doodgeschoten was. Hier, waar, volgens bewering van den ingenieur, nog nooit Europeanen waren doorgedrongen, hadden dus toch reeds patrouilles een samentreffen met den vijand gehad. Ook waren er nog andere aanwijzingen, dat hier vroeger hutten hadden gestaan, en uit de aarden wallen, thans met hoog prairiegras begroeid, waarover wij liepen, kon men opmaken, dat het land vroeger al ontgonnen was geweest. Het is echter ook mogelijk, dat de Atjehers zelf de volksplantingen hebben verwoest, gedurende een van hun binnenlandsche oorlogen.

Hiermee verdween echter het laatste kenteeken, dat deze streken bewoond waren geweest, en, nadat wij met groote moeite en inspanning een steile hoogte hadden beklommen, bevonden wij ons op den top van den eersten heuvel en zagen beneden ons als, nietig kinder-speelgoed de hutten van het bivak. Wij vonden hier nu ook weder het breede olifantenpad, dat naar het Oosten leidde, en dat ik besloot te volgen, want een mensch kan moeielijk beter den weg vinden, dan deze viervoeters. Ik heb althans later als vaste regel leeren aannemen, dat de beste paden altijd die der olifanten zijn. Deze heeren houden volstrekt niet van steil klimmen en wanneer men hun paden volgt, bespaart men zichzelf het afschuwelijke gekruip tusschen kreupelhout en gras, en komt, zelfs als men slingeringen maakt, toch veel spoediger en gemakkelijker tot het doel, dan langs den rechten weg.

En zoo liepen wij nu over de heuvels en passeerden kleine bergpassen, waar ik een opmerking maakte, die ik gaarne aan anderer oordeel zou willen onderwerpen. Ik vond namelijk op deze hoogte olifantpaden tot op een meter diepte in den harten grond ingetreden, zoodat ik als 't ware door een goot liep. Menschenarbeid is hier nooit verricht, daarvan kan geen sprake zijn, duidelijk waren de afdrücken te zien van de nagels der olifanten. Nu passeeren hier jaarlijks op dezen weg hoogstens zestig of tachtig olifanten, voor zoover men althans van nit het bivak heeft kunnen waarnemen. Een groot deel hunner moge 's nachts er door marcheeren om naar de vlakke te komen — laten wij dus rekenen heen en weer ongeveer 200 olifanten 's jaars. Wat kan een enkele dezer zachte, elastische zolen op het bazalt afschuren? Immers zoo goed als niets, niet eens het honderste deel van een millimeter. Hoeveel olifanten moeten dus gedurende duizenden jaren hier reeds gepasseerd zijn, om zulke gaten

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Zeer mooie Gandaria assin en Atjar Gandaria Bombaye ducks, Palmine (planten vet) Windham Corn (mais) Nangoeng Thee, Goela aren, Ketjap Benling, Roode visch etc.

GERASPTE KLAPPER.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALL MODERNE

TALLEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

W. POPPINK,

Zadelmakerij.

Reisartikelen.

141-143 Prins Hendrikstraat
DEN HAAG.

in het glasharde rotsgesteente te kunnen maken? Een alleraardigste berekening voor menschen, die niets anders te doen hebben!

Terzelfder tijd echter krijgt men toch ook een geheimzinnigen afschuw van deze voorhistorische, logge beesten, die volstrekt niet meer in onze eeuw thuisbehooren en hier van uit den tijd vóór den zondvloed over zijn. Ver in het oosten vindt men trouwens nog vele overblijfselen van oertoestanden.

Het begon duister te worden en de sergeant verzocht mij om halt te houden en een bivak op te slaan, zoodra wij een geschikte plaats daartoe zouden vinden.

Het was echter volslagen donker geworden, toen wij eindelijk in een vallei een klein moeras ontdekten, omgeven door boomen. Nadat wij het water geproefd, en bij gebrek aan beter, bruikbaar hadden verklaard, begonnen wij onze legerplaats in orde te maken. De kisten, pakken en wapens wierpen wij op het gras neer, trokken onze sabels en terwijl eenigen onzer het gras afmaaiden, sloegen de anderen palen op, om het dak te maken. Na verloop van een kwartier was mijn tent opgeslagen, hing er een lantaarn aan een langen stok en haalde de oude Ambooneesche korporaal onze provisie voor den dag om het avondmaal gereed te maken, van rijst met een sterk gekruide groenten-saus. Dit gebruikten wij met een kop warme thee zonder suiker of melk.

Daar wij op onzen weg een — ofschoon oud — tijgerspoor hadden gevonden, zetten wij twee posten uit — dat wil zeggen niet bepaald uitzetten, omdat de manschappen mogen zitten, want al zijn zij ook nog zoo vermoeid, toch behoeft men niet bang te zijn, dat zij in slaap zullen vallen, want zij kennen allen het groote gevaar, dat hen bedreigt van de zijde der inboorlingen, de wilde olifanten en de tijgers. Vóór wij ons te ruste legden, spraken wij nog nauwkeurig af, wat wij doen zouden, als wij overvallen mochten worden. De oude sergeant was volstrekt niet tevreden met de keus van onze legerplaats en meende, dat de Atjehers, wanneer zij onze tegenwoordigheid hier vermoeden, ons in den nacht zouden overvallen. Toch had hij hoop, dater nu, omdat het nog zoo vroeg was, geen benden in deze buurt zouden kampeeren, maar den volgenden dag bleek 't, dat hij zich hierin vergist had, want een troep van pl. m. acht man had slechts drie kilometer ten zuiden van ons overnacht en er waren ook olifanten in onze nabijheid geweest.

(Wordt vervolgd.)

Pers-kroniek.

Inhoud: Een ingezonden stuk van P. A. E. naar aanleiding van een in deze kroniek besproken polemiek gevoerd in De Tijd en in Neerlandia over de Curaçaosche negers. — De heer Dinger en de nieuwe suikerbelasting besproken in de Controleur. — De Nieuwe Courant over de in uitzicht gestelde bestuursreorganisatie van Java. — De officiële waarheid over Atjeh: Blonda in de Controleur over «pacificatie en fictie»

Onlangs werd ter dezer plaatse melding gemaakt van een polemiek tusschen De Tijd en een ongenoemde schrijver in Neerlandia, gevoerd over de Curaçaosche negers, waarbij door ons geconstateerd werd, dat de schrijver van het artikel in De Tijd, die het voor de negers opnam, geducht van leer had getrokken. Naar aanleiding daarvan kreeg de redactie van Oost en West het volgend schrijven:

Aan den Redacteur van het Koloniaal Weekblad
«Oost en West.»

WolEd. Heer Redacteur!

In de perskroniek van Uw nummer van 22 Maart bespreekt UEd. eenige passages van een ingezonden stuk van De Tijd van 17 Maart, waarin iemand de Curaçaosche negers tegen een ongenoemde schrijver in het Februari-nummer van Neerlandia verdedigt.

Het verwonderde mij wel, dat UEd. tot nu toe met geen enkel woord van den inhoud van dat artikel in Neerlandia hebt gewag gemaakt. Het zou ongetwijfeld nieuwe bewijzen geleverd hebben, om uwe houding in de Curaçaosche kwesties nog meer te verdedigen. Bovendien, wanneer dat artikel niet aan uw aandacht ontsnapt ware, zou UEd. niet op zoo'n luchtige toon in uw perskroniek een loopje nemen hebben met het artikel in De Tijd, en de onvergeeflijke scherpte van dien inzender in De Tijd zou voor UEd. en de lezers van Oost en West veel begrijpelijker geworden zijn.

Mag ik UEd. ook opmerkzaam maken, dat in De Tijd niet gezegd wordt, dat de heer Rijkens slechts «gift tegen de zwarten nitspuwt.» Wel wordt dit beweerd van den schrijver in Neerlandia, die de woorden van Rijkens aanhaalt. Dat maakt wel eenig verschil. De heer Rijkens had blijkbaar goede bedoelingen en is te goeder trouw. Doch de schrijver in Neerlandia van Februari, toont in zijn geheele opstel, dat hij negen en negentig procent van alle inwoners van Curaçao wil treffen, afbreken en latelijk maken.

Dat iemand, die dat doel langs zulke kronkelwegen zoekt te bereiken, lichtelijk aan een slang doet denken, ligt wel eenigszins voor de hand.

Zoo de toon van dat Tijd-artikel UEd. ook al minder bekoort, had ik toch verwacht, dat UEd. een meer open oog zoude gehad hebben voor de argumenten, door dien schrijver in zijn artikelen geleverd.

Met de meeste hoogachting

Uw getrouwe lezer

P. A. E.

In antwoord hierop moeten wij den geachten inzender opmerken, dat wij niet kennis kunnen nemen van alle couranten- en tijdschrift-artikelen. Wij ontvangen Neerlandia niet. Bovendien konden wij in dit geval volstaan met de citaten uit het geminimieerde Neerlandia-artikel door P. A. E. zelf, in De Tijd gegeven. En wat «onze luchtige toon» betreft, kunnen wij bij geen mogelijkheid inzien, dat dit eenig kwaad gesticht en de helderheid onzer bedoeling heeft verduisterd. Wij hebben ons eenvoudig bepaald tot het constateeren van het feit, dat de inzender in De Tijd zeer verontwaardigd was over hetgeen in Neerlandia over de Curaçaosche negers was geschreven, en nu wij het artikel in Neerlandia, welwillend door den heer P. A. E. toegezonden, gelezen hebben, kunnen wij ons dat wel eenigszins voorstellen. Vooral, wanneer daarbij in overweging mag genomen worden, dat de inzender zelf jaren lang aan het nuttige en zware missie-werk op Curaçao heeft deelgenomen.

Ten slotte mogen wij hem wel verzekeren, dat onzijdig geen bezwaar is geopperd tegen de «toon» in het Tijd-artikel aangeslagen.

Wij hebben slechts geconstateerd, dat de schrijver met warmte voor de Curaçaosche negers is opgekomen en daarbij vinnig van zich afgebeten heeft. In hoeverre nu zijn opponent aan een «slang doet denken», dat kunnen wij natuurlijk niet uitmaken.

Het «Suikerprotest» schrijft De Controleur boven een artikeltje, waarin het instemming betuigt met de houding door den heer Dinger in zake de nieuwe suikerbelasting aangenomen. De heer Dinger, zelf betrokken bij de suikerindustrie, heeft zich n.l. voor deze belasting verklaard en in een artikel in het Tijdschrift voor N. en L. zijn standpunt kortelijk uiteengezet.

«Zoo min als in het dagelijksch leven», zegt hij, «met onze medeburgers, zouden we het kunnen verkroppen als klaploopers mee te doen, waar het geldt de verhouding tot de Koloniale kas.»

«Zoo spreken», schrijft nu de Controleur, «weinigen in Indië, vooral niet degenen, die sedert 1876 zich kantten tegen alle mogelijke Europeesche belasting. Vergissen we ons niet, dan behoorde daartoe ook de heer Dinger, die nog al meedeed aan het «lijdelijk verzet», en op ongewone wijze aan de Tweede Kamer wilde laten weten, dat ze Indië averechts beoordeelde en daar de toestanden niet kende.»

De heer Dinger meent nu, tegen zijn eigen belang in, dat de suikernijverheid best wat betalen kan, vooral wanneer men in aanmerking neemt, wat al ten bate der suikernijverheid komt. Men rekent van haar nog te kunnen

ontvangen . . . . . f 883.000
Aan verponding is verschuldigd . . . . . » 210.000
Patentbelasting . . . . . » 390.000

Aandeel der suikernijverheid in de voordeel-aanbrengende staatsbedrijven met inbegrip van zegels . . . . . » 117.000

Zoodat de suikernijverheid bijdraagt . . . . . f 1.600.000

De uitgaven van kadaster, veeteelt, landraden, gevangnissen, B.-bestuur, Europeesche, Inlandsche ambtenaren, politie, irrigatie, stoomwezen, stelle op f 26.101.002. Aandeel der suikernijverheid f 4.000.000

Vier miljoen, die, zegt de heer Dinger leukweg, te bezuinigen zouden zijn, als geheel Java er uitzag als Bantam (waar geen suikernijverheid is).

Zonder de f 883.000 (boven vermeld) zou het Indisch tekort zijn f 11.532.537. De heer Dinger vraagt daarop: wie er buiten de suikerkapitalisten aan het kapitaalbezit meedoen? De suikerindustrie op f 150.000.000 schattend, de tabaksondernemingen op f 120.000.000, de theeondernemingen op f 9.000.000, de tinmijnen op f 3.000.000 enz. enz., komt hij tot een gezamenlijk kapitaal van f 513.000.000.

Werd, zoo redeneert hij, belasting geheven naar het vermogen der kapitalisten, dan moesten door de suikerheeren plm. f 3.370.000 meer worden bijgepast. Nu komen de heeren er met f 1.600.000 af!

En zoo stelt hij de heeren Rose, Eschauzier en van den Berg in het ongelijk.

Die zoo spreekt, verdient een lintje. Koren op den gouvernementsmolen!

Doch, men houde het ons ten goede, we verlaten de patiente nog niet (de suiker n.l.).

Moeten we gelooven, dat, wat als tijdelijke belasting voorgesteld wordt, tijdelijk blijven zal?

Voor het tegendeel zijn wij nu juist bang. Vooral als de minister van Koloniën, of liever de Kamers, de stelling Dinger mochten gaan innemen; een stelling alleen te verdedigen, wanneer 't geheele Indische belastingwezen wordt herzien, tegen welken tijd de heer Sprenger van Eijk misschien nog eens naar Indië kan gaan. Maar tot nog toe moeten we met den ond-minister Pierson (zie zitting der Tweede Kamer van 30 November l.l.) zeggen: «wat heeft die arme suiker misdaan, dat zij speciaal door een recht moet worden getroffen? Hetgeen de minister hier betoogt, is een weerlegging van zijn eigen stelsel. Men kan geen speciale belasting heffen van andere producten, doch wel van suiker; daaruit vloeit voort, dat gij óók geen speciale belasting heffen moogt van de suiker. Gij zegt, dat uw beginsel niet voor consequente toepassing vatbaar is; welnu, dan dengt dat beginsel niet.»

Juist omdat men nu en dan eens een greep doet om aan geld te komen, zal men zich steeds met eenzijdige belastingheffing vergenoegen en het getal ontevreden er niet op verminderen. Misschien, dat de heer Dinger bezig is de stemming wat te matigen, doch we vreezen, dat de tijdelijke maatregel wat lang zal duren en een herziening van het Indische Belastingstelsel slechts op de lange baan zal schuiven.

De Nieuwe Courant is over het algemeen goed te spreken over de reorganisatie-plannen van de bestuurs-inrichting van Java. Het blad vindt er veel voor te zeggen om het bestuur van eenige residenties onder een gouverneur te plaatsen, zoowel uit administratief, als economisch oogpunt, en ook ter verhooging van wat het orgaan noemt: het «gezag».

«Wat dat gezag toch betreft, dat bij het behartigen der Indische staatsbelangen nog steeds zulk een overwegend belangrijke plaats dient in te nemen, kan men in alle veiligheid zeggen, dat de thans geldende bestuursindeeling, al was zij ook oorspronkelijk bestemd de handhaving van het prestige te bevorderen, in den tegenwoordigen tijd daaraan weinig meer ten goede komt.»

Het «gezag» zal er dus op vooruit gaan, als er gouverneurs op Java komen.

En hoe oordeelt het blad nu over de gevolgen, die de nieuwe bestuursinrichting waarschijnlijk zal hebben door de promotiekansen der tegenwoordige ambtenaren B. B.?

Dat zal wel losloopen, zegt het blad, er heel voorzichtig aan toevoegend: dat een «werkelijk nadeel» niet uit de reorganisatie «behoeft» voort te vloeien. Inderdaad het «behoeft» niet . . . Maar wie zou dat ook willen? — Laten wij echter de geheele passage volgen, die hierop betrekking heeft. De Nieuwe Courant merkt dan op:

«Dat een hervorming, als hier bedoeld, ook de schatkist ten goede zou kunnen komen, is duidelijk. Ongetwijfeld zullen de te scheppen gouverneurs-posten goed moeten worden gesalarieerd, maar de residenten van de nieuwe, gekortwiekte soort zullen zich met een minder hoog traktement tevreden moeten stellen. Ook de groote vereenvoudiging van den arbeid op de residentiekantoren zou een aanmerkelijke bezuiniging op het daar thans noodig geoordeeld personeel kunnen mogelijk maken.»

Een werkelijk nadeel voor het in de laatste jaren reeds onder ongunstige promotievooruitzichten en financiële verhoudingen zuchtende Binnenlandsche Bestuur zou, ondanks dit al, niet uit een reorganisatie als deze behoeven voort te vloeien. Althans niet, wanneer het door die hervorming uitgespaarde geld werd aangewend om aan de billijke eischen van die ambtenaren te voldoen en hun, die in de middelbare hoge rangen zijn beland, een ruimer bestaan te verzekeren. Aan velen zou op die wijze ten goede kunnen komen, wat tot dusver als een overvloed aan betrekkelijk weinigen werd toebedeeld.

Nu valt het niet te ontkennen, dat de thans nog zoo buitengewoon schitterende *bâton de maréchal* van de bestuursambtenaren heel wat van luister zou komen te verliezen. Waar, in verhouding tot het kleine koren, zeer velen, meer dan bij eenigen anderen tak van dienst, het

thans nog tot den hoogsten, buitengewoon begeerlijken rang kunnen brengen (waar vindt men 17 generaals op een corps van een 300-tal officieren?), zou in het hier gestelde geval, de hoogste sport slechts voor zeer enkelen te bereiken zijn. Toch kan het vooruitzicht: het tot resident op een traktement van f 1000 's maands te kunnen brengen, aanlokkelijk genoeg gelijken, terwijl de mogelijkheid: een gouverneurszetel te kunnen veroveren, natuurlijk voor de zeer bekwamen en ambitieuzen zou openstaan.

Aan vele belangen, zoo algemeene als bijzondere, zou de hier bedoelde reorganisatie alzo ten goede komen.

Erg overtuigend lijkt ons dit betoog niet. Gelukkig echter, dat «reorganiseeren» gewoonlijk een werk is van langen adem. Vooral, wanneer in Indië «gereorganiseerd» wordt! — De «gouverneurs» zijn er dan ook nog niet.

Blonda geeft in De Controleur, in een tweetal artikelen, een kort overzicht van den toestand van Atjeh gedurende de laatste jaren, waarin hij tot de slotsom komt: dat de «pacificatie» een «fictie» is. Een nieuw gezichtspunt konden wij echter in het opgesomde niet ontdekken. De door hem aangehaalde correspondenties, waarin telkens sprake is van de «pacificatie», als een «voldongen feit», worden gesteld tegenover andere berichten, die gewagen van zooveel «weerspanningen», die «neergelegd» worden etc., etc., waaruit hij dan — en terecht — meent te kunnen concludeeren: dat — de «pacificatie» verre van een «voldongen feit», eerder een «fictie» is!

Veel werk heeft hij aan een ontleding van de Atjeh-rapporten besteed. Die beginnen werkelijk een bedenkelijke overeenkomst te verkrijgen met de bekende «blauwe leugens» uit een vroegere periode. Het «geweervuur», dat officieel omgetooverd wordt in een «hevig onweer», is prachtig en heelemaal russisch gevoeld en gedacht, maar voor de «pacificatie» zijn zulke «onweëren» toch niet erg gunstig. Blonda's slotsom is:

«Der langen Rede kurzer Sinn van al die rapporten luidt: oorlog is 't op Noord-Sumatra, en oorlog blijft het. De physionomie der zaak ondergaat wel gedurig verandering, maar 't innerlijke wezen blijft vrij wel eender. Plus que cela change, plus que c'est la même chose! Wat er na een nuchtere inzage van die verslagen nog overblijft van het pacificatie-gerei is . . . . . een kapitale wassen neus.»

Uit de Oost-Indische Mail.

Een ongegrond protest is de titel van een hoofd-artikel in 't Bat. Nbl. van 7 Maart j.l., waarin dit blad verklaart en uiteenzet, dat het, na aandachtige lezing van het verweer van den heer J. Dinger, over de onrechtmatigheid van het protest der heeren Rose en Eschauzier tegen de suikerbelasting, zich nog niet aan de zijde van den heer Dinger kan scharen.

De heer Dinger zoekt de kracht zijner argumenten hoofdzakelijk in 't niet te ontkennen feit, dat de suikercultuur thans genoeg winst oplevert om de nieuwe belasting te kunnen dragen, doch hierover gaat de strijd niet, althans niet in de eerste plaats. Het strijdpunt is: of het protest tegen de nieuwe suikerbelasting een op recht en billijkheid steunenden grondslag heeft?

Het gaat om een oud spreekwoord te gebruiken, niet om de knikkers, maar om 't recht van 't spel, zooals de heer Mr. N. P. van den Berg in zijn voorwoord zegt. De protestanten noemen den maatregel: terzijdestelling van elke gezonde belastingpolitiek, het profiteeren van een tijdelijke opfleuring eener cultuur, die er zich zelf bovenop geholpen heeft, om aanstands nieuwe lasten opleggen, zonder eenige contra-prestatie. En bovendien noemen zij 't onstaatkundig, waar nog zooveel moet gebeuren om overeenstemming te brengen in de wederzijdsche belangen van fabrikant en bevolking!

Mochten zij dit protest gronden op recht en billijkheid, vraagt het blad?

Neen, zei de heer Dinger; en hij wees eens en andermaal op de knikkers. Maar het spel liet de geachte schrijver onbesproken; en daár gaat het toch om.

In dat spel toch ligt opgesloten dat de regeering, telkens wanneer zij geld te kort komt, een extra-belasting zou mogen opleggen aan een cultuur, een tak van nijverheid die het voor den wind gaat. Geen algemeene belastingpolitiek derhalve, maar eene te hooi en te gras. Geen vragen om een billijk aandeel in de winst van allen in compensatie voor de staatszorg voor allen, maar een belasting naar gelegenheid. Vandaag de suiker, morgen de koffie, overmorgen de thee, — en als er nog niet genoeg binnenkomt, dan maar weer van voren af aan: aan de suiker, de koffie, de thee nieuwe lasten opgelegd. En zoo vervolgens!

Deze stelselloosheid wordt aangevochten; en hoe men het ook wendt of keert: te verdedigen is zij niet, vindt het Bat. Nbl.

Het verzoek van den Indischen Journalistenkring om verlaging van het port der dagbladen is ge-wezen van de hand, omdat er geen termen zijn gevonden dit voorstel aan 't opperbestuur te doen.

De schrijver der Bataviasche Nouvelles in 't Soer. Hbl. maakt melding van een algemeen verspreid gerucht, volgens 't welk in de nalatenschap van een hooggeplaatst rechterlijk ambtenaar, aan wien, krachtens wettelijke bepalingen, verboden was, aandeel te hebben in eenige concessie of onderneming, op Ned-Indië betrekking hebbende of aldaar gevestigd, voor een groot bedrag, men spreekt van ± 2 ton, aandelen zijn gevonden in de eenige bloeiende mijnbouwmaatschappij!!

Dezelfde correspondent weet nog te vertellen, dat de echtgenoot van den landvoogd half April naar Holland zou gaan, om daar te blijven en zich te wijden aan de verdere opvoeding van den jongsten zoon. Het Bat. Nbl. weet zelfs al te vertellen dat zij 12 April met de Koning Willem III de reis zal aanvaarden.

Het *Bat. Nbl.* van 18 Maart wijdt een hoofdartikel aan het **Nieuwe Departement**. Voor 't nieuwe departement zou bij de begroting voor 1907 gerekend worden op een post van f 70.000 en meer, indien noodig.

De bedoeling is voornamelijk de departementen Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, en Burgerlijke Openbare Werken te ontlasten van de bemoeienis met al te veel bijzaken. Het afnemen van de opiumregie aan Financiën, zal dit departement weinig verlichting brengen, aangezien de dienst der opiumregie in hoog officieele kringen voor een ideaal-dienst wordt gehouden, waar met keur personeel wordt gearbeid, zoodat, op de afdeling comptabiliteit na, deze diensttak als nagenoeg zelfstandig kan worden beschouwd. De stukken aan de regering gaan natuurlijk door de handen van den directeur van Financiën. Om gelijke redenen zal de opiumregie ook geen bezwarende afdeling zijn voor het nieuwe departement.

Tegen onderbrenging van mijnwezen bij staatsbedrijven zal van eenige zijden bezwaar worden gemaakt en daaruit zou voortvloeien dat een deel van het mijnwezen: de tinwinning op Banka en de Ombilin-exploitatie, evenmin bij het 9e departement thuis gebracht zou worden.

JAVA.

Ziekten onder de bevolking op Madoera. In het *Bat. Nbl.* van 7 Maart j.l. wordt de aandacht gevestigd op een telegram uit Soerabaja, aangaande de uitkomsten van een onderzoek, van wege het *Soer. Hbl.* ingesteld, naar de ziekten onder de bevolking op Madoera luidende:

„Het *Soer. Hbl.* zond een vertegenwoordiger naar het geteisterde district Sepoeloe op Madoera.

De beschuldiging aan het adres van het bestuur, uitgebracht in het *Bat. Nbl.*, is gegrond bevonden.

De ziekte, reeds in Juli begonnen, nam met schommelingen onrustbarend toe.

De ziekte is in Juli begonnen en was tusschen 21 en 31 Januari het hevigst. Te Sepoeloe waren 281 zieken en 19 dooden. Van 1 tot 10 Februari waren te Tandjong Boemi 1594 zieken, 384 dooden; van 11 tot 20 Februari te Kokop 188 zieken, 22 dooden. Op één dag, 5 Maart, stierven te Tandjong Boemi 36 personen.

Het bestuur verdeelt onder de bevolking rijst, djagoeng, vleesch en gezouten visch.

Dit telegram geeft aan 't *Bat. Nbl.* aanleiding bij de regering aan te dringen op een ernstig onderzoek.

De Resident van Madoera seinde den 16en Maart j.l.:

Van 1-10 Maart stierven in het distrikt Arosbaia 28 personen; in het distrikt Sepoeloe 226; in Ketangang 84. Den tienden waren in deze distrikten onderscheidenlijk nog 409, 2154 en 1891 zieken voor behandeling.

Aan de verstrekking van voedsel zijn werkzaam twee controleurs, drie dokters djawa en negen mantries politie met 32 oppassers en zeven magangs.

De ziekte is nu ook in de afdeling Pamakasan doorgedrongen. In het district Waroe zijn 257 zieken.

De Gouv.-Generaal heeft bevolen dat het aantal dokters djawa vermeerderd moet worden en dat de dir. off. v. gez. te Soerabaja zich naar Madoera moest begeven om den toestand aldaar op te nemen en de vereischte maatregelen te treffen.

Aan de maandrapporten over den stand der voedingsgewassen wordt ontleend, dat de **rijsttoegst** in de maand Januari j.l. over 't algemeen nog tamelijk bevredigend was te noemen, behalve in district Tenggeles (Koedoes) en in de afd. Koelonswo van Djokjakarta.

Echter, werd **geen rijst** geoogst in de residenties Rembang, Soerabaja en in bijna geheel Madioen.

De vooruitzichten van het te veld staand rijstgewas waren over 't algemeen vrij gunstig, behalve in een gedeelte van de afd. Sampang en Pamekasan, waar de aanplantingen door de jongste bandjirs zijn mislukt; twijfelachtig in de afd. Demak, niet best in Pati, slecht in Oendaan en ongunstig op de lage gronden der afd. Bodjornogoro en Toeban.

Daarop volgt een lange lijst van klachten over de schade aangericht door de bekende rampen in tal van streken.

In 't bijzonder wordt vermeld dat in Semarang alle afdelingen bij elkaar ruim 15000 bouws padi-aanplant en 4700 bouws 2e gewassen beschadigd, vernield en verwoest of verloren zijn geraakt.

De Merapi.

Volgens bericht van den assistent-resident van Bojolali bleef de werking van den Merapi ook 1 en 2 Maart aanhouden. Het zuidoostelijk deel van den prop in den krater is eenigszins ingestort, wat zichtbaar is aan de zijde van Bojolali.

De uitstroomende gloeiende lava vindt haar weg langs de zuidelijke helling van den Merapi in de rivieren Wogondol, Gedah en Dengkong naar de afdeling Klanten en naar Djokjakarta.

Er is veel schade toegebracht aan de hoog gelegen aanplantingen. Persoonlijke ongelukken hebben niet plaats gehad.

Een Chineseesche onderwijsinspecteur.

Met de *Koningin Regentes* is onlangs te Tandjong Priok gearriveerd Lauw Soe Ki, onderwijsinspecteur in China. Hij werd aan het station afgehaald door honderden Chineseesche schoolkinderen en nam zijn intrek bij een der Chineseesche notabelen alhier. Van Batavia gaat hij op een rondreis over Java.

BUITENBEZITTINGEN.

Het *N. v. d. D. voor N.I.* van 6 Maart j.l. bevat wederom zeer belangrijke beschouwingen van **Veritas** over de **pacificatie van Noord-Sumatra**, en wel naar aanleiding van het dikwijls te ver gedreven solidariteitsbeginsel, door verschillende voorbeelden toegelicht, waaruit duidelijk blijkt hoe zwaar de hand van den overweldiger op het volk drukt.

Dit is, volgens schrijver, in verband met het weinig intense van de bezetting een hoofdfreden tot het *lijdelijk verzet* van de bevolking, die oogluikend de kwaadwilligen steunt, inwendig *juicht* over hun succes en tengevolge daarvan weer zelf de volledige pacificatie *tegenwerkt*, niet-tegenstaande die toch feitelijk in *hun voordeel* is.

De scheepvaartregeling noemt schrijver ongetwijfeld de best werkende maatregel van het stelsel van Heutsz. In de plannen voor de naaste toekomst zal men echter **wéér** een onbillijkheid tegenover het volk op het programma zien staan. Dit houdt verband n.l. met den aanleg der Atjeh-tram, die dit of het volgende jaar in exploitatie zal genomen worden van Oelëe Lheue tot Langsar.

Deze tram heeft den lande genoeg gekost en nu zal men gaan trachten die kosten er uit te halen.

Door niet deskundigen aangelegd en beheerd, is het tot nu toe een voortdurend gesukkel. De baan zelf is maar matig, zij is slecht geballast, de kunstwerken er in zijn onbesuisd en onpractisch aangelegd, de meeste bruggen moesten eigenlijk nog eens gebouwd worden, omdat door den haastigen en slordigen aanleg vele schroefpalen te weinig zijn ingedraaid, zoodat ze na verloop van tijd gingen zakken, enz.

Ook bij den bouw van dat belangrijke en dure kunstwerk heeft die vervloekte haast ons geduchte koopjes geleverd, zoodat nu nog altijd zware herstellingen, die veel geld kosten, noodig zijn, om de exploitatie *stelpende* te houden.

Met de laatste bandjirs in Pidië b.v. zijn er weer eenige bruggen weggeslagen, bleken er overal nog te weinig doorlaten in de baan te zijn, waardoor die ook op verschillende plaatsen plaats wegsloeg, en bleek het, dat de baan te laag was en op verschillende plaatsen geheel onder water stond!

Dat er bij dien aanleg schandelijk is gewerkt staat vast!

En dat er aldus een massa kostelijk geld is *verkwoid*, zonder nog aan erger praatjes te gelooven, is ook een feit.

Zoodat reeds is gezegd, is het beheer ook niet deskundig. Men heeft bij die exploitatie niet genoeg doorgedacht. Alles ook alweer een gevolg van het oer-optimisme, dat onder Generaal van Heutsz steeds heeft voorgezeten. Een maatregel, die onlangs genomen werd, wijst daar alweer op. In Augustus vorig jaar zijn de prijzen van vervoer verduubbeld.

Dit bleek noodig te zijn, en desalniettemin wordt er nog op de exploitatie veel verloren. Vroeger was natuurlijk beweerd: Ach! je zult eens zien wat het opbrengt, dicht bevolkte streek enz. enz.

„Het volk is rijk genoeg!“

Jawel, jawel; zeker! Zie die „volle“ treinen maar eens!

Een verder gebrek van de Atjeh-tram is de geringe spoorwijdte en dus geringe capaciteit van vervoer. De spoorwijdte is 75 cM. De locomotiefjes hebben derhalve een beperkte trekkracht, die al spoedig thans reeds wordt overschreden. Ze zijn erg „dorstig“ en hebben om de 20 à 30 KM. water noodig! Het is een imitatie-spoorwegje!

En nu moet dat ding renderen! En dat zal, als de geheele lijn van Oelëe Lheue tot Langsar klaar is.

Dan toch wordt de haven van Sigli gesloten, en moet de bevolking ter N. en O. kust dus kiezen tusschen de havens Oelëe Lheue, Lho Seumawé en Langsar. Ze moeten dus hunne goederen van verre havens laten komen. . . . om de tram er boven op te helpen!

Dat is onbillijk! Want zelfs al wordt er rekening gehouden met de prijzen — 't geen o.i. toch niet wegneemt, dat het vervoer per schip per se goedkoop is — dan nog lijden de goederen veel meer.

En dat dit Atjeh-spoortje ooit de afvoerlijn zou kunnen worden van de Deli-producten, indien men n.l. de lijn tot Pangkalan Berandan doortrok, is fictie! Het zou ook voor die producten niet aanbevelenswaardig zijn.

Het is te hopen, dat men zich nog eens bedenkt, alvorens Sigli te sluiten!

Over de rechtspraak valt het volgende te vertellen:

In 't algemeen heeft het volk daarin veel vertrouwen gekregen.

Voor al in het afdoen van civiele zaken, schuldquaesties enz. Onze rechtspraak bevat hun uitmuntend. Die zaken, van jaren her, worden dan ook trouw voorgebracht, en men onderwerpt zich in den regel onvoorwaardelijk aan onze vonnissen.

Minder in den smaak valt de dwangarbeid en verbanning wegens politieke misdrijven, diefstal, moord en wat dies meer zij.

Aan die straf onttrekken de meesten zich door . . . „moslem“ te worden. Een Atjeher gaat liever dood, dan uit zijn land.

Nu is vroeger met den dwangarbeid nog al „schuins“ omgesprongen. Men deelde als civiel gezaghebber z.g. met de „moesapat“ straffen van 20 en doodstraffen uit, of 't zoo maar niets was!

Voor 't overige valt er over de andere maatregelen niet veel meer te zeggen. Of verbanning den gewenschten invloed heeft op de betrokken personen, hangt veelal van den persoon zelf af. In elk geval ziet hij de rust en orde in een ander gedeelte van den archipel. Dit kan goed op hem inwerken, mits zijn karakter bij terugkomst sterk genoeg is, om die principes van rust voortestaan in de streek, waar hij terugkomt.

't Zelfde geldt voor dwangarbeid voor de „kleine luyden“. Het beste zaad voor de kweeking van volkomen rust, zit echter in, het nu aankomende geslacht! En dat moeten we dus in de gaten houden!

De *Deli-Cl.* van 8 Maart j.l. komt nogmaals terug op een paar artikels in haar blad van 11 en 12 October geschreven, ten betooze dat de bloeiende, rijke Oostkust economisch en politiek eene **doode kolonie** is, vergeleken met de **Straits**, waar algemeene malaise een opgewekt openbaar leven niet in den weg staat. Een nieuw

bewijs van dit openbaar leven deed het blad weder met afgunst kijken naar de burens aan de andere zijde der straat van Malakka. De gouverneur heeft te Singapore een school geopend en in een toespraak een overzicht gegeven van wat op onderwijsgebied door de regering is tot stand gebracht en nog tot stand zal gebracht worden. Daarbij viel de erkenning op van tekortkomingen, een erkenning echter, welke onmiddellijk door beloften voor de toekomst werd gevolgd en waáruit blijkt dat de regering niet stil zit en 't zelfs betreurt, dat zij niet méér gedaan heeft. Het is voornamelijk de Chineseesche gemeente, welke zij door haar onderwijs-instellingen aan zich verplicht. Zij laat de Chineezen niet ploeteren voor zich zelf, schooljes stichten, waar de landstaal niet onderwezen wordt, omdat er geen meesters zijn, om haar te onderwijzen — zie de Anglo-Chineseesche scholen ten onzent —, moedigt integendeel het leeren van het Engelsch aan, omdat zij de nijvere handelaars en werkers uit het gele rijk binden wil aan hun nieuw vaderland, hen wil maken tot Engelschen, wier kinderen de vaste bevolking vormen en zullen vormen voor deze landen.

Wat ziet men echter op Sumatra's Oostkust vraagt schrijver?

Jaren geleden openbaarde zich onder gewezen contractkoelies een sterke draag zich blijvend te vestigen in Deli en Langkat. Het bestuur moest toen daar niets van hebben. Eerst resident Schaap stond toe, dat gewezen koelies zich verstrooid in z.g. sajoertuinen vestigden. Onder ongunstige voorwaarden vinden in de streek van Langkat tot Asahan thans een 2500 Chineezen een bestaan.

Wanneer maar op voordeeliger wijze grond verschaft werd dan zij thans krijgen kunnen, zullen er genoeg personen bereid gevonden worden te koloniseeren ook in de dunbevolkte gedeelten van dat gewest.

Wel ligt 't in de bedoeling der regering zoodanige kolonisatie aan te moedigen, en daarmee ook in dat gewest tal van kleine cultures in 't leven te roepen, die een bestaan verzekeren van een vaste blijvende bevolking, maar zij blijft weer op de portemonnaie zitten en heeft wel goede woorden maar geen geld voor de zaak over.

Verder deelt 't blad mede, dat den resident van Sum. Oostkust is opgedragen vóór 1 Juli van dit jaar te rapporteeren over deze aangelegenheid, het bevolken van 't zuidelijke deel der residentie met Chineseesche kolonisten. Het blad hoopt, dat 't hem mogen gelukken den ondernemenden Chinees te vinden, die bereid is de zaak der regering over te nemen en de vruchten te plukken, welke het gouvernement zelf plukken kan.

En wanneer dit niet gelukt, dan flinkweg een kolonisatie voor gouvernementsrekening en risico voorgesteld.

Uit **Zuid-Oost Borneo** en **Celebes** kwam met deze mail niet veel goed nieuws. Een patrouille van Moeara Tewe naar Amoentai gezonden, ter ondersteuning van de actie onzer troepen, kreeg 5 Maart in Boven Tabalong een schot, waardoor een eur. onderofficier sneuvelde.

In Moeara Bonay werden enkele vijandelijke schuilplaatsen opgeruimd.

In Soemba beoorlogen de staatjes van de N. en W. kust elkaar. Een patrouille is er heen gezonden. Omboe Kraeng van Memboro wil Laora aanvallen wegens gepleegde veediefstallen. Kodi werd getuchtigd, 67 menschen werden meegevoerd.

Uit Paré kwam bericht, dat enkele afdelingen maréchaussées en de Timoreesche compagnie 5 Maart in gevecht waren geweest bij Radjang ongeveer een dagmarsch N. O. van Binamga Kroeng, waar enkele bentengs genomen werden. Een eur. sergeant en twee fuseliers sneuvelen. Luitenant van **Temmen** werd licht gewond. De vijand kreeg 36 dooden.

In **Korintji** werd de rust weder verstoord.

Pangeran Hadji Oemar met gevolg moet zich bevinden in de vallei, trachtende de doesoens in 't Noorden en vooral aan den Westkant van 't meer over te halen tot vijandig optreden tegen ons bestuur. Poelau Tengah schijnt daartoe niet ongenegen en een gedeelte der bevolking van Si Oelak treedt reeds vijandig op.

Een patrouille, derwaarts gezonden, werd beschoten. De doesoens was verlaten. In een der neergeschoten geweerdragenden werd herkend Si Oelakker.

Pangeran Hadji Oemar zelf loopt vermoed rond, zijn plan was Senggaran Agoeng in den nacht van den 6en op den 7en na maansondergang af te loopen. De nacht verliep echter rustig. In den nacht van den 5en op den 6en vielen op het bivak te Soemoeroep uit de verte drie schoten.

West-Indische Berichten.

Suriname. Het ontwerp van de begroting voor 1907 is verschenen schreef *Onze West* en voegde daaraan toe: De eindexfers der ramingen zijn: uitgaven 4.346.888,61 gld, middelen en inkomsten 3.493.330 gld, subsidie 853.558,71 gld.

Onder de uitgaven is begrepen een bedrag van 1.299.500 gld voor den spoorweg-aanleg en de exploitatie van het Lawa gebied, en voor productieve werken, w. o. begrepen de bacoven cultuur welk bedrag uit geleende gelden wordt bestreden.

Onder de verhoogde uitgaven treffen wij een bedrag van 4500 gld aan voor eene nadere regeling van de wijze van bezoldiging van den gouvernements-veearts en den assistent keurmeester.

Alle uitgaven, waarvoor dit maar eenigszins mogelijk werd gacht, zijn uitgesteld tot de middelen weder ruimer vloeien.

In verband met den gedrukten economischen toestand der kolonie zijn verschillende middelen lager geraamd, o. a. invoerrechten f 30.000, accijns op het binnenlansch ge-

distilleerd f 20.000, opbrengst geneeskundige school f 1200 en vrachtgelden koloniale vaartuigen f 3000, posterij f 2000, concessie- en vergunningsrecht tot het ontginnen van delfstoffen f 20.000.

Hooger geraamd zijn slechts belasting op goud met f 20.000 en geneeskundige belasting met f 6000.

Het hooge subsidiecijfer gaf den gouverneur aanleiding daarbij in zijne Memorie van Toelichting een oogenblik te verwijlen en dienaangaande op te merken, dat dit ten deele het noodzakelijk gevolg is van de buitengewone maatregelen in de laatste jaren en ten deele ook vroeger genomen in het belang van de ontwikkeling der productieve krachten van de kolonie.

Voor het boschwezen wordt op eene uitgave 30.000 gld gerekend, een bedrag van omstreeks 300.000 gld komt op de begrooting voor reute en aflossing der immigratie-leeningen, en van de leening voor buitengewone productieve werken, benevens aan reute der spoorwegleening; de landbouwinspectie kost na aftrek van de geraamde opbrengst van den cultuurtuin en het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen 58733 gld., terwijl er op gerekend wordt dat in 1907 de kosten der exploitatie van den spoorweg de geraamde opbrengst met 33000 gld. zullen overtreffen.

„Uit den aard der zaak“, schreef de gouverneur, kan de invloed van de bedoelde maatregelen op den economischen toestand der kolonie of in het geheel niet of slechts zeer ten deele thans reeds worden teruggevonden in de opbrengst der middelen. Al was dus de opbrengst der middelen niet zoo zeer door de landbouwcrisis gedrukt, dan zou toch het gemiddeld subsidie, in verband met de zooveel genoemde uitgaven, niet onbelangrijk zijn gestegen. Die stijging op zich zelf kan dus noch verwondering baren, noch tot onrust stemmen. Geleidelijk zullen de hierbedoelde maatregelen door directe baten 's lands financiën helpen versterken, en door bevordering van de algemeene welvaart en verhooging van het economisch weerstandsvermogen ook middellijk de koloniale kas ten goede komen, wat trouwens thans reeds geldt voor de uitgaven ten behoeve der immigratie, zonder welke de kolonie thans een heel wat ongunstiger beeld zou vertoonen.

Wij beamen ten volle het vorenstaande maar meenen daarbij tevens dat nu ook het oogenblik gekomen is om de uitwerking der versterkende middelen af te wachten. De geredden van Courrières moest men ook geleidelijk meer op krachten helpen.

Wij hopen intusschen later nog eens op deze begrooting terug te komen. Nog even zij gemeld, dat de gouverneur in zijne M. v. T. zich verre van optimistisch over de vooruitzichten der cacao-cultuur nitlaat.

Onze West schreef hieromtrent den 6en Maart II.:

De uitvoer van cacao bedroeg in de afgelopen maand 40384 kilogram. Vergeleken met het vorig jaar zijn de uitvoercijfers aldus: Januari-Februari 1905: 27156 kilogram, Januari-Februari 1906: 69.195 kilogram. Een geheel juist indruk geven deze cijfers niet, daar op 1 Maart van dit jaar 39000 kilogram cacao verscheept werd, die voor een goed deel nog tot Februari behooren. Dit echter in aanmerking genomen, is toch de uitvoer dit jaar iets hooger dan de eerste maanden van het vorig jaar.

Heel duidelijk is dat ons niet. Wanneer een belangrijk deel van de, op 1 Maart II. verscheepte cacao nog tot Februari moet worden gerekend zou de uitvoer in de twee eerste maanden van dit jaar niet iets hooger zijn dan, maar ongeveer drie maal zoo groot zijn geweest als die in de beide eerste maanden van 1905.

Doeh, de eerste maanden zijn het hier niet, die het hem moeten doen, en wat de toekomst betreft leert ons het paramaribosche blad het volgende:

„De algemeene toestand schijnt er echter niet op vooruitgegaan. Hoewel de berichten van de plantages nog steeds tegenstrijdig luiden kan toch met vrij groote zekerheid geconstateerd worden dat de krulloten en de versterking der vruchten dit jaar in heviger mate optreden dan het vorig jaar en dat dientengevolge de vooruitzichten niet zoo gunstig staan als het vorig jaar om dezen tijd. Dit laatste geldt ook voor Saramacca, waar de ziekte weder het hoofd opsteekt. Gelukkig dat de eerste pluk in dit district, die begonnen is, nog al goede resultaten belooft. Verscheidene plantages en gronden hebben al aardig wat cacao binnen.“

Laat ons hopen, dat alles nu toch weer „recht kom“. De krullotenziekte in de cacao heeft ook de menschen in Suriname een weinig hypochondrisch gemaakt.

Geen generalisatie is hier natuurlijk bedoeld.

Zoo verluide het wel eens van Suriname dat het surinaamsche volkje van 'n slag was, onder elkaar verdeeld en de een zoo heelemaal niets voor den ander gevoelend. De zwartkijkers, die zoo spraken, moeten wel teruggekomen zijn op hun woord door het aanbod van een zevental dames te Paramaribo om kosteloos hulp te verlenen bij de verpleging van zieken in het militair hospitaal aldaar.

Het paardenras in Insulinde.

(Aangeboden).

Wanneer ik lees, dat voor de cavallerie in Ned. Indië gebruik wordt gemaakt van Sydney-paarden, bekruipt mij altijd een gevoel van weemoed, als ik de edele dieren berdenk, die van Makasser, Sumba (Sandelhout) en uit de hooglanden van Noord-Sumatra (de echte Batakkers) kwamen. Vooral de laatsten, die ik uit ondervinding ken, zijn zulke bijzonder leerzame, onvermoeide, edele dieren! Bergbeklimmers bij nitnemendheid, zouden ze liever doodvalen, dan hun berijders in den steek laten.

Later op Java zijnde, had ik eerst een *Sydniër*, en daarna een basterd *Persiaan-Preanger*. De *Sydniër* was onbruikbaar bij de troep, een lastige hoogdraver, de basterd-Persiaan echter een lief dier, dat geheel onbeweeglijk bij kanon- en geweervuur bleef. Dit dier, in de

Preanger geboren, was een bewijs, dat een paardenstoeterij op Java of Sumatra zeer zeker aanbeveling verdient, *mits in alle opzichten goed georganiseerd en beheerd.*

Waarom zou thans niet opnieuw zulk een stoeterij worden opgericht, daarbij gebruik makend van het edelste paardenras dat bestaat: het Arabische! Men zegt, dat het Bataksche paard van het Arabische ras afstamt, hetgeen lang niet onwaarschijnlijkheid is. Het oude rijk van Atjeh telde toch onder zijn bewoners een massa Arabieren. Wellicht hebben die lieden paarden uit hun geboorteland naar Sumatra gevoerd en zijn er eenige naar de hooglanden gebracht of gedroost.

Wat onlangs een bezoeker van Marokko over de paarden daar schreef, wil ik hier gaarne weergeven:

„Het zijn bijzondere dieren, die paarden van Afrika. Ik zal hier niet eens spreken van die pracht-exemplaren, welke van het edelste ras zijn en zooals men meent, in rechte lijn afstammen van de merrie van den Profet.“

Reizigers, zooals ik, zijn niet in de gelegenheid zulke verheven dieren te berijden. Ik heb er echter eens een gezien, het behoorde aan den sherief van *Ouessan*. Wat was dat een prachtig dier! Rond en vol van vormen en van een onberispelijken bouw, met stevige, zichtbare spieren en een klein, mooi-gevormd hoofd. Het had een vreemde, witte kleur; door de fijne, bijna doorschijnende huid, zag men hier en daar het bloed sehemeren. Het deed denken aan het beroemde „rozig-witte“ paard, dat *Victor Hugo* beschreven heeft.

De aardige, kleine paardjes, met welke ik door de stricken rende, geleken niemendal op dit helden-type. En toch, welke lieve dieren waren dat ook! Zoo ving, zoo licht van beweging, met hun kleine, onbeslagen hoeven en zoo buitengewoon lenig! De rijder voelt te onder zich bewegen, hoeze hun spieren samentrekken, wanneer ze over een hinderenis springen of een heuvel galopperend bestijgen willen. Zonder eenige aansporing te ontvangen, rennen zij vroolijk en vurig voorwaarts, al onstuimiger, alsof zij zich in den dood willen storten, doch plotseling gaan zij, — even onverwacht als zij eerst voortuitgesneld zijn, — zoodra het doel bijna bereikt is, in den stap over, met een gang, zó zacht en geleidelijk, als wilden ze den ruiter in slaap wiegen. Draven kunnen ze niet; deze doelmatige gang moet hun nog onderwezen worden. Zoodra zij, vroolijk van hart, van de vermoeienissen maar wat bekomen zijn, beginnen ze weder woest te galopperen, om, als ze voelen, dat ze buiten adem geraken, weder zeer verstandig, kalm in stap over te gaan. Het waren dieren vol fantasie en onafhankelijkheid. Ik herdenk ze dikwijls met hartelijkheid en genot.“

Zooals deze fransche reiziger de Arabische paardjes beschrijft, zoo waren ook, in mijn tijd, de Batakkers: zeer leerzaam, volhardend, zonder kuren en onversaagd.

Zutphen, 11.3.6.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Van Vreemde Koloniën.

Belangstelling. De *Rast Goffar*, een in Engelsch-Indië verschijnend inlandsch blad schreef over dit, ook ten onzent chronisch-actueel onderwerp het volgende:

„De onbekendheid van het engelsche volk met indische aangelegenheden heeft menigwerf een goede zaak doen verloren gaan, ten opzichte waarvan Indië aanleiding vond om tot zijne heerschers op te zien voor hunne medewerking en hunne hulp. De onverschilligheid, die de Engelschman in zijn land in het algemeen aan den dag legt voor vraagstukken, waarvan de ernstige uitkomsten van tijd tot tijd de grootste bezitting van het rijk zwaar treffen, is hier in Indië spreekwoordelijk geworden. Vraagstukken als dat van de verdeling van Bengalen hebben kans op evenveel belangstelling van den „man in the street“ als zulk eene nieuwe gewestelijke indering in het Hemelsche rijk of eenig ander land ter wereld buiten de engelsche grenzen. Wanneer hij zich de moeite getroost om kennis te nemen van die vervelende, niets beduidende indische aangelegenheden, is het om zich te overtuigen b. v. of de boycot-beweging ook schade heeft berokkend aan den handel van zijn land. Het eerste en het meest essentieele voor onze politieke leiders ligt daarom in de richting van het wekken der belangstelling van den Engelschman in ons land en het vormen eener publieke opinie ten onzen behoeve in Engeland door een voortdurend hameren op het aanbeeld onzer nooden en behoeften. Gelegenheidsredevoeringen of eene afbrekende onbillijke kritiek op het engelsch bestuur in Indië door gedelegeerden van het Nationaal Congres of andere politieke instellingen, kunnen slechts dienen om ons de sympathie zelfs dier weinigen te ontnemen, die zich tot ons voelen aangetrokken en een deel van hun levenstaak aan indische aangelegenheden hebben gewijd. De laatsten behooren hoofdzakelijk tot die klasse van Engelschen, die hetzij als gouvernementambtenaren, hetzij in particuliere betrekkingen of beroepen in Indië hebben vertoefd. Hoezeer dezen op z'n best slechts trekvogels waren, vormen zij een nuttigen schakel tusschen dit land en Engeland. Een afbreken á outrance van het engelsch bestuur over Indië staat gelijk met een lasteren van deze klasse van Engelschen, die natuurlijk pijnlijk getroffen worden door een onbillijke, onmeedoogende kritiek op hun arbeid in Indië. Wij berooven ons op die wijze van het beste middel om de heerschende natie te bereiken, door hunne sympathie aan de zaak van ons land dienstbaar te maken.“

De Amerikanen en de Moros. Eenige weken geleden deed in de dagbladen het belangrijk bericht de ronde, dat generaal Leonard Wood, onlangs terug vervangend van generaal Corbin opgetreden bevelhebber der Amerikaanse troepen in de Philippijnen, tot het houden eener inspectie op reis was gegaan. Gewoonlijk wordt van zulke feiten ten minste in andere koloniën niet zoo veel notitie genomen om ze wereldkundig te maken. De gevolgtrekking lag dus voor de hand, dat er achter dien

inspectietoetocht wat bijzonders stak en zulks is nu ook achteraf gebleken.

Generaal Wood toch, die te voren het bevel voerde in de provincie der Moros, de mohamedaansche bevolking der zuidelijke Philippijnen, had op Mindanao van zijn pacificatie-werk nog al wil gehad en op Soeloe, het bekende oude rooversnest, welks sultan als prinses Alice van New-York maar gewild had nu de plaats zou innemen, die thans de heer Longworth als heer en gemaal bij haar vervult, kwam een zekere Pala met zijn aanhang onder Wood's bestuur van 'n oude kermis thuis. Pala had in Britsch Borneo den boel op stelten gezet en gerooft en gemoord om daarna op Soeloe den oorlog tegen de kafirs te prediken. De man legde er het loodje bij in en sneuvelde met de meesten zijner in een gevecht met de Amerikanen.

Een deel zijner volgelingen had zich echter uit de voeten weten te maken en nestelde zich op een nagenoeg ontoegankelijk bergtop, den Dajo, die de hoofdstad van Soeloe beheerscht, waar één bataljon infanterie, één escadron cavalerie en één bergbatterij het garnizoen uitmaakten, dat lijdelijk moest toezien hoe de roofridders van den Dajo telkens het eiland in rep en roer brachten, door herhaalde strooptochten, om den mondvoorraad aan te vullen, terwijl bij wijze van afwisseling, om den smaak niet te verliezen, zoo nu en dan een Amerikaanse schildwacht naar de andere wereld werd geholpen. Aan den toestand moest een einde komen, hoezeer men er te Manilla tegen opzag om door 'n wapenfeit, waarbij spaanders moesten vallen, de menschen te Washington uit den droom op te schrikken, dat er op de Philippijnen nog slechts met ladrones en bandieten af te rekenen viel.

Reeds had onder de bevolking van Soeloe het gerucht de ronde gedaan dat de Amerikanen met het plan omgingen om de grootere plaatsen te verwoesten en de bevolking uit te roeien en nog op het laatste nippertje had men 'n belangrijken exodus van Soeloeneezen met pak en zak, vrouwen en kinderen, naar den Dajo kunnen voorkomen.

Generaal Wood besloot met het garnizoen van Soeloe, dat onder het bevel van majoor Wilson staat, de rotsvesting aan te tasten, maar ontbood nog 50 man van de constabulary op Mindanao, waarbij kolonel Scott van Zamboanga zich als amateur voegde.

Van het gevecht zelf, welks uitkomsten volgens de ontvangen berichten in de dagbladers neerkwamen op het sneuvelen tot den laatsten man der 600 verdedigers van den Dajo, mannen, vrouwen en kinderen, bevatten de laatste ontvangen manillasche bladen nog geen bijzonderheden.

De *Manila Times* schreef evenwel dat een hevige tegenstand te wachten viel, wijl de Moros besloten waren tot het uiterste vol te houden. Dat hebben ze gedaan en kranig ook, waarvan de 70 doden en gewonden aan Amerikaanse zijde sprekend getuigen.

Doux pays. In eene fransche beschrijving van de drie Guyana's, deed de schrijver uitkomen, hoezeer Fransch Guyana het bij eene vergelijking met Suriname en Engelsch Guyana aflegde en gaf hij als oorzaak daarvan het oordeel van den toenmaligen gouverneur Lely weer, met wien hij te Paramaribo een onderhoud had:

„Gij maakt van de menschen kiezers, wij trachten er landbouwers van te maken.“

Dat kiesrecht, aan de andere fransche koloniën toegestaan, voor eene vertegenwoordiging van het moederland heeft daar al heel wat beroeringen teweeg gebracht door den strijd der politieke partijen in het moederland naar de koloniën over te planten, waar het besef der begrippen waar het om gaat, niet aanwezig is en deze dus, in het moederland voortgesproken uit eene evolutie van eenwen, er kunstmatig moeten en worden gekweekt, ten bate van moederlandsche politici, voor wie partij- en eigenbelang hoofdzak, het belang der kolonie, die zij heeten te vertegenwoordigen bijzaak is.

In geene der fransche andere koloniën doen zich echter de schromelijke gevolgen zoozeer gevoelen als in Guadeloupe, het rijke, vruchtbare Antillen-eiland, waar tengevolge van de suikererisis een flink aanpakken den landbouw zou moeten redden, maar nu de kunstmatig in het leven geroepen en gehouden politieke strijd alle ontwikkeling in den weg staat.

De heer Gerville Reache, vice-president der fransche Kamer en vertegenwoordiger der zoogenaamde radicalen van Guadeloupe, is daar onlangs heen getrokken om het vuurtje op te stoken, en het laatste wat men van hem hoorde was een telegram, volgens hetwelk de radicalen in de straten eenvoudig werden doodgeslagen, met goedkeuring van den gouverneur, die daaraan medeplichtig zou zijn, zoodat de toestand onhoudbaar zou zijn geworden. De senator Cicéron voor Guadeloupe, aan wien het telegram gericht was, moest er onmiddellijk de regering over aanspreken.

En dat alles voor één Kamerzetel en één plaatsje in den Senaat, terwijl men den gouverneur, die de menschen aan het werk wil zien te brengen in hun eigen belang zowel als in dat der kolonie maar laat praten.

De Natalsche rebellen. De engelsche regering heeft blijkbaar een oogenblik getracht de humanitaire denkbeelden in toepassing te brengen, door de terechtstelling van twaalf Kaffers, die meê gedaan hadden aan 'n opstootje bij Richmond, waarbij van engelsche zijde eenige verliezen werden geleden, te doe uitstellen. Dat gaf echter toen 'n leven van belang. Ingrijpen in de binnenlandsche aangelegenheden eener zelfbesturende kolonie — hoe inconstitutionneel! Maar dezelfde schreeuw van nu, hebben er geen been in gezien, om zich in te laten met de binnenlandsche aangelegenheden van den onafhankelijken Congo-staat, waar het op den keper beschouwd, nog heilig toegaat, vergeleken bij de toestanden in de engelsche koloniën in Afrika.

Typisch is 'n staaltje van de rechtspraak te Nairobi in Oost-Afrika. Een winkelier zei tot eenige negers, die in z'n toko inkoopten kwamen doen, dat ze voortaan hun schoenen hadden uit te trekken, wanneer ze binnen kwamen. Een der zwarte klanten vroeg wat dat te betekenen had, waarop de winkelier kort van stof hem 'n muilpeer toediende, die door den neger werd gerecipieerd, waarop de winkelier hem met z'n bedienden afroste. Voor het waagstuk zich aan 'n blanke te hebben vergrepen, die hem den eersten slag toediende, werd de Somali door den magistraat te Nairobi tot drie maanden gevangenisstraf veroordeeld, terwijl de winkelier vrij uitliep.

IJzer-industrie in Engelsch Indië. Engelsch-Indië bevat in zijn bodem ijzererts in overvloed. Een der factoren voor het opbouwen eener ijzer-industrie is er dus, maar daarmee is het bestaan hiervan nog niet verzekerd. Toch zal het er nu, naar het schijnt, van komen en het interessante van het geval is, dat een Indiër zich voor de zaak gespannen heeft, zij het ook, dat hij om aan het noodige geld te komen een beroep moest doen op het Engelsch kapitaal.

De heer Tata, onlangs overleden en bekend om zijn daadwerkelijken steun van de pogingen tot ontwikkeling van zijne landgenooten, begon omstreeks 1903 eene kleine ijzermijn te Tsjanda in de Centrale Provinciën te exploiteeren. Het erts was uitstekend maar in zoo beperkte hoeveelheid voorhanden, dat het nauwelijks voldoende was om er eene zelfs kleine industrie gedurende vijf of zes jaren mee te voeden. De heer Tata deed toen een onderzoek instellen naar andere erts afzettingen. Eindelijk werden bij Dhullee rijke afzettingen gevonden en de heer Perrin, oudste expert voor de familie Tata, zette hierop een plan uiteen voor de instelling eener belangrijke ijzer-industrie. Tegelijkertijd werden echter in Mourbhanji nog rijkere lagen gevonden en hoewel het erts daar minder goed was dan dat van Dhullee, werd besloten met het oog op de nabijheid der bengalische steenkolenvelden de mijnen van Mourbhanji als centrum te kiezen voor de in het leven te roepen industrie. Het administratieve centrum is te Sini, waarheen de aanleg van een spoorweg door het gouvernement werd bevestigd, dat tevens lage vrachten beloofde aan de nieuwe maatschappij.

Deze is nu met een kapitaal van 1½ miljoen ponden sterling opgericht en stelt zich in de eerste plaats de vervaardiging van staal ten doel voor de levering van spoorstaven bv. aan de engelsch-indische spoorwegen.

Djohore en de Straits. De gouverneur der Straits-Settlements, sir John Anderson, is met verlof naar Engeland vertrokken ter bespreking van belangrijke aangelegenheden. Het doel daarvan zou wezen om Djohore onder rechtstreeksch bestuur te brengen. De sultan van Djohore laat zijn land zijn land en speelt van de inkomsten mooi weer in Engeland, waar het hem blijkbaar beter bevalt dan in de djungel van zijn 9000 vierkante engelsche mijlen uitgestrekt rijk, waar naast 35000 Maleiers en 15000 Javanen ook 150000 Chineezers wonen, die natuurlijk veel opium verbruiken, waaruit de vorst evenals het bestuur der Straits een groot deel zijner inkomsten trekt.

Singapore zou hierdoor een achterland krijgen bijna zoo groot als België, waardoor het een plaats zou innemen onder de uitvoerhavens, waar het nu in hoofdzaak zijne belangrijkheid dankt aan doorvoer en distributie. De spoorweg naar Birmah, waarvan reeds lang de plannen ahangig zijn, zou dan kunnen tot stand komen. Kortom, voor Singapore zou de toekomst dan heel wat beloven.

De sultan van Djohore schijnt wel ooren te hebben naar het plan, en zou zich vergenoegen met een jaargeld van 420000 gulden, bij zijn dood in kapitaal om te zetten, dat dan aan zijne nabestaanden zou worden uitbetaald.

Intusschen schijnt deze heerscher zich nu wel voor de ontwikkeling van zijn land te interesseeren. Het kan ook zijn, dat sir Frank Athelstone Swettenham, door zijne connectiën in koloniale kringen, de lucht gekregen heeft van wat er gaande was en toen den sultan heeft weten te bewegen hem onder hoogst gunstige voorwaarden eene concessie van 25000 acres te verleenen voor den aanplant van rubber.

Eene maatschappij is hiertoe in Engeland opgericht met een kapitaal van 150000 ponden sterling, waarvan 10000 in aandelen voor den inbreng der concessie werden uitgegeven. De sultan kreeg hiervan het een vijfde volgens de bepalingen der concessie, welke bovendien aan de maatschappij bij voortdurende den lagen canon van slechts 30 cents per acre verzekert. Gedurende zeven jaren mag bovendien aan geene andere maatschappij onder dezelfde gunstige voorwaarden land worden afgestaan, terwijl de sultan en het bestuur van zijn land zich verbinden om van rubber op andere concessiën gewonnen één per cent der waarde minstens als uitvoerrecht te heffen, terwijl de rubber der Swettenham-concessie vrij van rechten zal blijven.

Wie had ooit achter sir Frank zoo'n businessman gezocht? Een vaardige pen en bestuurscapaciteiten sluiten die eigenschap blijkbaar niet uit.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

Verzoekt belevd opname van het onderstaande:

In het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vereeniging Oost en West van 29 Maart jl. komt onder de rubriek *«Pers-Kroniek»* op pag. 3, midden-kolom van boven, behandelende *«Ruzietjes in ingezonden stukken»*, betrekkelijk mijn verweer tegen de Redactie van de *«Avondpost»*, eene zinsnede voor, die minder juist de quaestie teruggeeft. Zij luidt aldus:

«Dat is natuurlijk altijd een zeer sterk argument» (nl. de herinnering van de Avondpost aan de onverkwalijkte gevolgen, die de goudindustrie in Suriname voor vele Nederlanders heeft gehad). «Maar, of dat nu onderst-en-boven werpt al datgene, wat de heer «Duurvoort aanhaalt ten bewijze, dat Suriname wél een rijk land is, maar dat het beter bestuurd en ontgonnen moet worden, valt te betwijfelen. De heer Berkhout en de Gelder, benevens de Avondpost maken zich wel een beetje vlieg van de zaak af.» Zooals de cursief gedrukte zin daar staat, zou men kunnen meenen, dat ik *«critiek op bestuurshandelingen»* uitoefende.

Doch in mijn verweer, tegen de Redactie van de *«Avondpost»*, had ik het niet over het *«Bestuur van de Kolonie»*, maar wél over de wijze, waarop *«particuliere ondernemingen»* meer in het bijzonder goudmaatschappijen in Suriname, soms worden bestuurd en welke de resultaten van een dergelijk bestuur zijn.

De *«Avondpost»* nl jammerde, dat «kapitalen in Suriname gestoken . . . verdwenen zijn, en dat nog steeds gesproken wordt van schatten, die daar voor het oprapen zouden liggen, maar waarnaar sedert 25 jaar te vergeefs wordt gezocht.»

Hier dus de verloren gegane kapitalen van de *«particuliere ondernemingen»* met haar wanbeheer, gemis aan degelijke leiding, enz. enz. Mijn verweer tegen de *«Avondpost»* was dus niet om te bewijzen, dat de kolonie Suriname, maar wél dat de bedoelde ondernemingen beter bestuurd moesten worden, dat niet altijd en altijd weer door leeken, wier koloniale reizen zich niet verder uitstrekten dan tot de redactietafel, de schuld van de mislukking dier ondernemingen op rekening van Suriname worde gebracht, zoodat zij durven spreken van «een fatale optimisme» dat velen gaat bezielen en waaraan zij zich niet weten te onttrekken, die eenmaal met de kolonie in aanraking komen.»

Dankend, met hoogachting

C. A. DUURVOORT.

West-Ind. Ambtbr.

DEN HAAG, 9 April 1906.

Deloyaal.

In No. 13 van «Het Koloniaal Weekblad, orgaan der Vereeniging «Oost en West», komt een ingezonden artikel voor, ondertekend door H., met 't opschrift «Lichtstralen van de Bintang Hindia».

Dit artikel is, wat vorm betreft, een unicum en de bedoeling, die bij H. heeft voorgezet, toen hij zich tot schrijven neergezet had, kan niet anders geweest zijn dan de «Bintang Hindia» verdacht te maken.

Een unicum noemden wij den vorm van H's ingezonden artikel, want het stuk is niet anders dan een opveestapeling van zinnen, overgenomen uit verschillende gedeelten van een met kleine letters gezet artikel van ± vier kolommen der Bintang Hindia, en verdachtmaakt noemden wij de bedoeling, want het in vette letters geschreven slot «commentaar overbodig», zegt tot de lezers van «Het Koloniaal Weekblad» «ab uno disce omnes» (beoordeel naar dit staaltje al het overige»).

H's toeleg is dus geweest, de B. H. in ongenade te doen vallen bij de lezers van dit blad.

«La farce est jouée» en met een voldaan gezicht verbeeldt zich H., dat zijn lezers nu de B. H. als een gevaarlijk blad zullen qualificeeren.

Wij gelooven echter, dat H. weinig reden zal hebben, over zijn deloyaal werk voldaan te zijn, want wij sommeeren H. nu, om het geheele artikel te vertalen en de vertaling in dit blad ter plaatsing aan te bieden, zoodat men de in het ingezonden stuk vermelde zinnen in verband met al 't overige kan lezen.

Van deze gelegenheid willen wij tevens gebruik maken, om mee te deelen, waarom wij omtrent de beide redacteurs van *«Het Nieuws van den Dag voor N. I.»* in de «B. H.» no. 1 van dezen jaargang iets hebben gezegd. Hangende de gerezen kwestie tusschen die redacteurs en den heer C. B., betitelde 't N. v. d. D. v. N. I. in 1904 het door ons geredigeerde blad, *«zonder commentaar»*, met een naam, die voor ons zeer onaangenaam, ja zeer beleedigend was.

Toen in September van het genoemde jaar een der redacteurs van 't N. v. d. D. v. N. I., de heer G. Wybrands, repatrieerde, verzochten wij een onderhoud met hem te hebben. Het resultaat van dit gesprek werd door den heer Wybrands op schrift gebracht. Dit schrijven, hieronder afgedrukt, willen wij den lezers van dit blad voorleggen.

Amsterdam, 3 September 1904.

Geachte heer,

Eerst heden kan ik voldoen aan mijne belofte, om U een en ander mede te deelen aangaande de oorzaken van de kwestie, die in Indië tusschen den vertegenwoordiger van de «Bintang Hindia» en den Redacteur van «het Nieuws v. d. Dag voor Ned. Indië» gerezen is, althans zoo als die oorzaken zich aan mij voordoen.

Het hoofdpunt is, naar het mij voorkomt, de absoluut onjuiste voorstelling, die de heer C. B. zich maakt van het doel, de strekking en de tegenwoordige positie van het blad. Uit de besprekingen, die wij te zamen mochten houden over dit onderwerp, mocht ik opmaken, dat mijne denkbeelden dienaangaande overeenstemmen met de Uwe, n.l. dat de «Bintang Hindia» is in de eerste plaats een literair blad, ten doel hebbende den inlander te brengen tot eene geregelde, ordelijke uiting

van zijn denkbeelden, met als onvermijdelijk gevolg daarvan, het opwekken tot het vormen van denkbeelden: een literair blad dus, dat opvoedend zou pogen te werken. Met dit doel kan niet alleen een ieder vrede hebben, veel meer, iedereen, die werkelijk belang stelt in Indië en in de vooruitgang van den inlander, kan niet anders doen dan dit goede doel van harte toejuichen.

Maar de vertegenwoordiger van de «Bintang Hindia» de heer C. B., vergenoegt zich daar niet mede. Gedreven door een reclamezucht, die hem en zijn blad parten speelt, tracht hij de uitgave van de B. H. voor te stellen als het middel tot opbeuring van Indië uit den inderdaad gedrukten en treurigen toestand, waarin het verkeert. Hij tracht groote geldloterijen voor de B. H. te mogen op touw zetten, hij roert de groote trom over zijn blad op een wijze, die geheel en al buiten het kader valt van het in den grond eenvoudige orgaan. Het is geen panacee voor alle maatschappelijke kwalen in Indië en het kan dat niet zijn. Daarom trent bestaat er, naar ik verneem, tusschen ons geen twijfel.

Welnu, die aanvraag om eene subsidie en om vergoeding tot het houden van een loterij, raven den Redacteur van het N. v. d. D. v. N. I., de uitdrukking in de pen, dat het geld van de belasting-betalers in Indië wel beter kon gebruikt worden, dan voor subsidiën aan prullige geïllustreerde blaadjes.

Ik geef U toe, dat deze uitdrukking niet prettig is, maar ze betreft minder de B. H., als blad, zooals U zich dat voorstelt, dan wel heeft ze betrekking op den kolosalen afstand, die er bestaat tusschen het werkelijk karakter van het blad en dat waarvoor de heer C. B. het wil doen doorgaan. Om een voorbeeld te geven, Elsevier's tijdschrift is een zeer goed periodiek. Maar wanneer de uitgevers er van het wilden oplazen tot een leidend blad van den eersten rang en daaraan groter politieke invloed wilden zien toegekend, dan zou op dat blad, altijd bezien uit het laatste oogpunt, dezelfde kwalificatie passen als die thans op de B. H. is toegepast.

Wat de anonyme brieven aangaat, door verschillende zoogenaamde vrienden van den heer C. B. daarna aan den Red. van het N. v. d. D. geschreven, het komt mij voor, dat er in Indië waarlijk genoeg van dat schandelijke middel wordt gebruik gemaakt. En het komt mij voor, en U zult dat, daarvan ben ik overtuigd, wel met mij eens zijn, dat het aanzien en het goede karakter van de Bintang Hindia door zulke dingen niet wordt gebaat. De inlander is reeds schuw en licht geneigd in zichzelf te keeren, zich terug te trekken. En waar hij thans door Europeanen zulke dingen ziet doen, daar zal hij, ik spreek van het betere deel natuurlijk, zich terugtrekken en liever niet te maken willen hebben met een inrichting, waarvan zijn gezond verstand hem zegt, dat ze niet op den thans ingeslagen weg kan voortgaan, zonder te avond of morgen in moeilijkheden te komen.

Waar U derhalve arbeidt, om de schuwheid van den inlander — een karaktereigenschap, die hem in den weg zit bij vele zaken, waarvoor hij zich anders uitnemend geschikt zou voelen — waar U die schuwheid tracht te bestrijden en vrije uiting van gedachten daarvoor in de plaats tracht te stellen, daar is het mijne overtuiging, dat de tegenwoordig gevolgde werkwijze op Java regelrecht strijdig is met het doel, dat u zich voorstelt te bereiken. Alleen de zeer brutalen zullen zich aangetrokken gevoelen tot een blad, dat met zulke middelen werkt. De gemiddelde man zal zich meer dan ooit in zich zelf afzonderen.

Dat van het bewuste entrefilet u geen nummer is toegezonden, doet mij zeer leed. Evenwel de verklaring voor deze schijnbare onbelaeftheid is, dat in Indië de indruk bestaat en steeds meer gevestigd wordt: de Bintang Hindia, dat is C. B. Voor outsiders is het aandeel, dat u hebt in de samenstelling en algemeene leiding geheel verborgen.

Ik hoop u met deze inlichtingen tevreden te hebben gesteld; wenscht u nog nadere, zoo zal ik ze u gaarne verschaffen, voor zoover mij dat mogelijk is. Aangezien ik nog al reis, kan ik u geen ander adres geven, dan G. Wybrands, Red. N. v. d. D. voor N.-I., Amsterdam. Aan het postkantoor laat ik telkens mijn nader adres.

Inmiddels verblijf ik gaarne,

Uw dw.,

G. WYBRANDS.

Na ontvangst van dit schrijven hadden wij verwacht, dat de heer Wybrands en zijn hoofdredacteur in hunne verdere polemieken met den heer C. B. de door ons gevolgde wijze bij het redigeeren van de B. H., ons persoonlijk werk dus, zouden respecteren; maar die heeren dachten er anders over en bleven, ondanks bovenstaand schrijven, gedurende 1905 op de B. H. — als tijdschrift voor de Inlanders, waarover zelfs geschreven werd: «iedereen, die werkelijk belang stelt in Indië en in de vooruitgang van den Inlander kan niet anders doen dan dit goede doel» (het doel van de B. H.) van harte toejuichen — schimpen met een ijver, eene betere zaak waardig.

Van Indië ontvingen wij intusschen van vele onzer lezers brieven, waarin ons gevraagd werd: waarom wij zwegen? De min edele bedoelingen van al het geschrift van de redacteurs van 't N. v. d. D. v. O. I. moest blijkbaar weldra ieder duidelijk zijn, want in bijna al het door ons ontvangen schrijven kwam het woord «broodijf» constant voor.

In een artikel, dat als inleiding van den vierden jaargang van de B. H. diende, hebben wij geantwoord op de door onze lezers gedane vraag, en sommeerden de heeren Wybrands, om ons de explicatie te geven van hunne beleedigende determinering van de Bintang Hindia, een determinering zoo maar gegeven . . . zonder eenig commentaar.

Uit dit artikel nu heeft H. eenige zinnen geciteerd,

en in dit blad doen plaats, zóó, dat men den indruk krijgt, alsof ze op zich zelf staan.

Wij kunnen H's werk niet anders noemen dan, deloyaal.

De Redactie
van de B. H.

Amsterdam, 4 April 1906.

Van verdacht maken, is geen sprake. De redactie van de B. H. kennen wij niet, en tegen haar blad hebben wij niets.

Wij hebben ons, en naar wij vermeenen terecht, geëgerd over de termen, waarin de Redactie zich over een collega uitlaat en vooral over de wijze, waarop de groote trom wordt geroerd om de inlanders aan te sporen tot het nemen van een abonnement op de B. H.

De in No. 13 K.W. vertaalde zinnen zijn in elk verband ten zeerste af te keuren, vooral in een door de regering gesteund blad als de *Bintang Hindia*, dat zich ten taak stelt de Inlanders ginds voor te lichten en op te voeden.

In zulk een blad mogen geene uitdrukkingen voorkomen, als die, welke de redactie zich tegen de heeren W. veroorlooft, en mag geen misbruik worden gemaakt van eene bevoorrechte positie, door pressie uit te oefenen op de Inlandsche bevolking, ten einde het aantal abonnés te vermeerderen.

Onthoudt het blad zich van zulke praktijken en ook van het plaatsen van kwakzalversadvertentiën, zooals van abdijsiroop en pinkpillen, die niet thuis behooren in een gesubsidieerd blad, dat dan toch de belangen van den reeds door eigen doekoens zoozeer geplukten Inlander voorstaat, dan zullen wij de laatste zijn om er iets kwaads van te zeggen.

De toevoeging bij het opschrift van het ingezonden stuk in N°. 13 K. W. „(als Gouvernementsorgaan)“ en het onderschrift „Commentaar overbodig“, zijn beide van de Redactie van het K. W.

H.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Het Nederlandsche Zeewezen 1 April 1906.

Onze West-Indische eilanden, I. Een bezoek aan Saba, door Dr J. A. Portengen. — Indië en zijn bosschen.

Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap. 1905—1906. 1e Aflevering.

De verpakking der bij excursiën in Ned.-Indië mede te voeren vivres, enz. door M. C. Boon.

Eigen Haard. 1906 No 13—14.

De tabaksveilingen in Frascati in de Nes te Amsterdam (met afbeeldingen).

Het Daghet. Een blad voor kunst en leven. Febr. 1906.

P. A. J. Moojen: Gebruikskunst. — K. Wybrands: 'n Domheid. — W. F. M. van Schaik: De schoonheid van Indië. — L. Th. Mayer: Verloving en huwelijk op Bawean. — D. van Hinloopen Labberton: Uit de Javaansche Litteratuur. Enz.

Teysmannia 1906. Afl. 2.

Een causerie over eene reis naar het Zuid-Oostelijk deel der Preanger-Regentschappen en over het weven aldaar van de vezels van Badoeri. — Een chinaasappel tuin te Garoet en Diospyros kaki L. te Garoet, door J. J. Smith. — Tuinaanleg op de tentoonstelling in Darmstadt, door H. J. Wigman. — Dahlia's, door Tj. A. Wouters. — Het bewaren van zaden van inlandsche gewassen. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Het alcaloïdgehalte van Cocablads.

Indisch Militair Tijdschrift 1906. No. 3.

De automobiel in dienst van het leger, door H. B. (vervolg). — Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog, door v. d. B. (vervolg). — Eenige beschouwingen over het bij den trein in gebruik zijnde draagkussen, door Loekemeijer (met plaat). — Het een en ander naar aanleiding der wijzigingen in het Infanteriereglement, door G. Radersma. — Over schrijfwerk en adviezen, door F. Schütt. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Ceram. — Boekaankondiging. Enz.

De Indische Mercur. 10 April 1906. No. 15.

Solosche Landhuurders-Vereeniging. — Het Protest tegen de nieuwe suikerbelasting. — De geschiedenis van de „Standard Oil Compagny. III. — Extractie van koper, goud en zilver naar de nieuwste smelt- en Bessemermethode en in verband met cyanideering (vervolg). — Een werk over vluchtige oliën. — Koloniaal Museum. — Wijziging der verkoopvoorwaarden voor Javasuiker op Midden-Java. — Reizen van de H. H. Dr. Sarasin op Celebes, door A. W. Nieuwenhuis. — Landbouwscheikunde. — De katoen in China. — Begroeting Suriname voor 1907. — Medicago sativa (Alfalfa Luzerne) een veevoeder gewas. — Aardnoten. Katjang tanah. — Uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Technisch bijvoegsel.

HAAGSCHE KOFFERFABRIEK.

Passage 53-55-57.

's-GRAVENHAGE.

Telefoon 1597.

Noordblaak 93.

ROTTERDAM,

Telefoon 3424.

HOFLEVERANCIER.

Grootste Gesorteerde Magazijnen in Nederland voor

KOFFERS,
TASSCHEN en
LEDERWAREN.

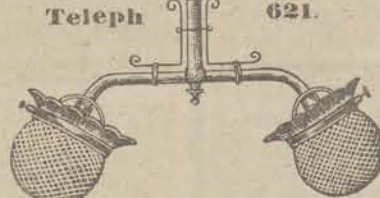
Echte Rieten
Koffers
met 5 jaar schriftelijke
garantie.
70 pCt. vrachtesparing.
Eigen fabrikaat.

De N. V. Maatschappij „ASTRA“,

Dennenweg 69,

's-Gravenhage,

Teleph 621.

beveelt zich beleefd aan voor: den **aanleg** en de **herstelling** van GAS-, WATER-, ELEC-TRISCHE- zwak- en sterkstroom leidingen, **polijsten**, **vergulden**, **vernikkelen** en **herstellen** van metalen voorwerpen; ook wat tot het Smidsvak behoort, leveren van KAP-, KROON-, KANTOOR en ELECTR. LAMPEN met diverse kappen en **korallen** randen. Voorts wordt de aandacht verzocht voor de Specialiteit in **ALUMINIUM KEUKEN-GEREEDSCHAP**, tot zeer scherp gestelde prijzen.

Dit artikel is nog in deugd- en duurzaamheid of prijs ooit overtroffen.

Complete CLOSETS, FONTEINEN, ZINKEN, GEEMAILLEERDE en STALEN BAD-KUIPEN met en zonder Geysers voorhanden.

Prima GASGLOEILICHTKOUSJES, GLASWERK enz.; GASCOMFOREN in verschillende modellen WEEGSCHALEN, GUMMISPONSSEN, GASLANG in metaal en gummi.

Onderhouden van gasgloeilichten tegen zeer billijke voorwaarden. Kousjes **ook** voor de verschillende **hangende** lichtsoorten zijn in voorraad, riekend licht wordt onmiddellijk verholpen. Orders voor Indië worden spoedig en tot de goedkoopste prijzen uitgevoerd.

Een der directeuren was jaren lang in den handel op Java, zoodat alle gewenschte inlichtingen kunnen worden verschaft aan hen die van of naar Indië vertrekken.

Vraagt prijsopgaaf.

Zeer geschikt voor Indië.

Lyro-Barlock Comp.

75, Wagenstraat 75,

Den Haag.

26000

prima kwaliteit platen

aan een kant bespeelbaar.

(voor iedere Machine geschikt),

worden opgeruimd,

wegens invoering van dubbel bespeelbare platen.

Imperial Records van f 4.50 nu f 1.50.

Groote Platen van f 2.50 nu f 0.95.

Kleine Platen van f 1.25 nu f 0.47½.

Tevens worden wegens vergrooting der zaak een groote partij Spreekmachines van af f 8.75 en hooger opgeruimd.

Tevens opruiming van Muziekinstrumenten, Phototoestellen, Tooverlantaarns, Sport-Artikelen, enz.

Na toezending van het bedrag, worden de gewenschte Platen, Spreekmachines, enz., onmiddellijk overgezonden.

Catalogus en Prijscourant worden op aanvraag kosteloos toegezonden.

L. F. WAGNER & Co.,

75, WAGENSTRAAT 75.

DEN HAAG.

AMSTERDAM,
Damrak 18.
Telefoon 5767.

TELEFOON 3544.

ROTTERDAM,
Agniesestraat 79.

Bij uitzondering wordt ook Zondag 1 April ons MAGAZIJN open gehouden.